

Kompetentnost odgajatelja pri pružanju savjetodavne podrške roditeljima

Klišanić, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:661720>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Anamarija Klišanić

**Kompetentnost odgajatelja pri pružanju savjetodavne podrške
roditeljima**

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

**Kompetentnost odgajatelja pri pružanju savjetodavne podrške
roditeljima**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Savjetovanje

Mentor: izv.prof.dr.sc. Sanja Skočić Mihić

Student: Anamarija Klišanić

Matični broj: 0299011925

U Rijeci, srpanj 2020.

ZAHVALE

Zahvaljujem se mojoj mentorici prof. dr. sc. Sanji Skočić Milić na uvažavanju mojih prijedloga i vizija pri izradi ovog diplomskog rada te na podršci i stvaranju timskog ozračja tijekom ovog procesa.

Jedno veliko hvala mojoj mami koja mi je svojim životnim primjerom usadila borbenu duh, bez kojeg ne bih mogla ostvariti ovako velike snove.

Najvažnija dva muškarca u mom životu (Vito i Bobo) bili su inspiracija i strpljivo čekali da majka i supruga završi jedan dio svog profesionalnog razvoja i vrati se u obiteljsko gnijezdo - za to im veliko hvala.

Hvala mojoj BFF-ici Suzy što je spremna da nastavimo tamo gdje je naše dugogodišnje druženje puno smijeha stalo (koncerti, here we come again)...

Mojoj najboljoj kolegici i ujedno pravoj prijateljici Ines, hvala na podršci i korisnim savjetima pri izradi ovog diplomskog rada.

Hvala svim prijateljima i dragim ljudima koji su mi pružili podršku i pomoć na ovom mom putovanju.

Zahvalna sam Bogu što mi je pružio priliku da rastem i razvijam se osobno i profesionalno jer moja startna pozicija nije bila idealna. Ovaj rad je još jedan dokaz da se upornost i trud isplati. ❤️

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Potpis studentice:

Anamarija Klišanić

SAŽETAK

Zahtjevi suvremenog društva postaju sve kompleksniji, svakodnevna komunikacija i suradnja s roditeljima postaje sve veći profesionalni izazov odgajateljima od kojih se očekuje pružanje savjetodavne podrške roditeljima. Na području Republike Hrvatske tema nije dovoljno istražena i dostupan je relativno mali broj radova koji se bave istraživanjem pružanja savjetodavne podrške roditeljima od strane odgajatelja.

Cilj je ovog rada dati pregled nalaza istraživanja u okviru obranjenih diplomskih radova (N=21) iz izbornog kolegija Savjetovanje na Diplomskom sveučilišnom studiju Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Sukladno istraživačkim pitanjima sistematizirani su nalazi o istraživačkim područjima i temama, sudionicima, aspektima profesionalnog razvoja, razini percipirane kompetentnosti i suradnje u pružanju savjetodavne podrške roditeljima u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Ključni nalazi ukazuju na odstupanje između odgajateljske i roditeljske percepcije kvalitete pružene savjetodavne podrške roditeljima, pri čemu je roditeljska percepcija pozitivnija. Odgajatelji sami sebe procjenjuju osrednje kompetentnima u pružanju savjetodavne podrške, dok roditelji ističu odgajatelje kao stručnjake kojima se prvo obraćaju i koji pružaju kvalitetnu savjetodavnu podršku u različitim aspektima rada.

Nalazi jednoznačno ukazuju da je odgajateljima potreban intenzivniji profesionalni razvoj za stjecanje kompetencija za procese savjetovanja, osobito tijekom inicijalnog obrazovanja na području pružanja savjetodavne podrške roditeljima te da postoji prostor za unaprjeđenje timskog djelovanja odgajatelja i stručnih suradnika u pružanju kvalitetnije savjetodavne podrške roditeljima.

Ključne riječi: odgajatelji, savjetodavna podrška, kompetencije, profesionalni razvoj, sistemski pregled literature

ABSTRACT

With the demands of modern society becoming increasingly complex, daily communication and cooperation with parents is becoming an increasing professional challenge for educators who are expected to provide counseling support to parents. In the territory of the Republic of Croatia the topic has not been sufficiently researched and a relatively small number of papers are available that deal with the research of providing counseling support to parents by educators.

The aim of this paper is to provide an overview of research findings within graduation theses (N=21) defended in the elective course Counseling at the University graduate study of Early and Preschool Education at the Faculty of Teacher Education in Rijeka. In accordance with the research questions, the findings on research areas and topics, participants, aspects of professional development, level of perceived competence and cooperation in providing counseling support to parents in the context of early and preschool education have been systematized.

The key findings indicate a disparity between educators' and parents' perceptions of the quality of counseling support provided to parents, with parents' perception being more positive. Educators assess themselves as moderately competent in providing counseling support, while parents point out educators as experts they turn to first and who provide quality counseling support in various aspects of work.

The findings clearly indicate that educators need more intensive professional development to acquire competencies for counseling processes, especially during initial education in the field of providing counseling support to parents and that there is room for improving teamwork of educators and professional associates in providing better counseling support to parents.

Key words: educators, counseling support, competencies, professional development, systematic literature review

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA ZA SAVJETOVANJE	2
2.1. Terminološko određenje istraživačkih konstrukata	2
2.2. Savjetodavna podrška odgajatelja	4
2.3. Teorijski modeli kompetencija učitelja za savjetovanje roditelja	6
3. PREGLED ISTRAŽIVANJA	11
3.1. Profesionalizam i kompetencije	11
3.2. Kompetencije odgajatelja za suradnju i savjetovanje roditelja	12
3.3. Emocionalna kompetentnost i osobine ličnosti odgajatelja	15
3.4. Specifična područja kompetencija odgajatelja u pružanju podrške roditeljima	16
3.5. Zastupljenost kompetencija u studijskim programima	18
4. PROBLEM I CILJ ISTRAŽIVANJA	20
5. METODA	22
5.1. Istraživačka pitanja	22
5.2. Izbor radova	23
5.3. Ekstrakcija podataka	25
5.4. Sinteza podataka	28
6. REZULTATI	29
6.1. Broj i dizajna empirijskih studija	29
6.2. Sudionici istraživanja	32
6.3. Istraživačka područja, teme i konstrukti	33
6.4. Zastupljenost nezavisne varijable o oblicima profesionalnog razvoja za stjecanje kompetencija odgajatelja za savjetovanje	37
6.5. Kompletnost odgajatelja u pružanju savjetodavne podrške roditeljima	42
6.6. Oblici suradnje i iskustva u pružanju savjetodavne podrške roditeljima	48
6.6.1. Oblici suradnje u pružanju savjetodavne podrške roditeljima	48

6.6.2. Iskustva u suradnji odgajatelja i stručnih suradnika u pružanju savjetodavne podrške	50
7. RASPRAVA	54
8. ZAKLJUČAK	59
LITERATURA	61
PRILOZI	69

1. UVOD

Posljednjih desetak godina teoretičari i praktičari intenzivno se bave kompetencijama odgajatelja o kojima uvelike ovisi uspješnost odgojno-obrazovnog rada.

Zahtjevi suvremenog društva postaju sve kompleksniji pa sukladno tome svakodnevna komunikacija i suradnja s roditeljima postaje odgajateljima veći profesionalni izazov. Kako bi odgajatelj uspješno obavljao svoju profesionalnu ulogu mora imati široku lepezu kompetencija, među kojima su i kompetencije za rad s roditeljima.

Profesionalne kompetencije odgajatelja uključuju i propisanu obvezu suradnje i savjetodavnog rada sa roditeljima. Odgajatelji su obvezni u svom radu pružati savjetodavnu podršku roditeljima kroz razne oblike suradnje kako bi ih ojačali u njihovoj roditeljskoj ulozi.

U ovom radu će se metodom sustavnog pregleda literature analizirati nalazi 21 empirijskog istraživanja u okviru diplomskih radova. Nepristrana analiza nalaza usmjerena je na sintezu rezultata koji su vrijedan izvor podataka o trenutnom stanju ali i moguće smjernice za buduća istraživanja. Ova analiza može dati jedinstven i osobito vrijedan doprinosu potrebi promišljanja o zastupljenosti ovih specifičnih kompetencija u studijskom programu tijekom inicijalnog obrazovanja odgajatelja.

U pružanje savjetodavne podrške uključeni su odgajatelji, roditelji i stručni suradnici, pa su oni u središtu razmatranja većine empirijskih studija. Samo dvije studije ispituju studente koji se pripremaju za profesiju i daju analizu na temelju studije slučaja djeteta obzirom na relevantnost istih u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u proces pružanja savjetodavne podrške roditeljima.

2. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA ZA SAVJETOVANJE

2.1. Terminološko određenje istraživačkih konstrukata

Nove paradigme u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju rezultirale su promjenama u percepciji uloge odgajatelja kao glavnog nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Pojam kompetencija ima široku paletu definicija, ovisno o znanstvenim disciplinama te različitim kontekstima i kulturama.

Anić (2003:596) kompetencije opisuje kao „*djelokrug prava odlučivanja jedne ustanove ili osobe, mjerodavnost, nadležnost...priznatu stručnost, sposobnost kojom tko raspolaže...*“.

Mijatović (2000:158) pedagošku kompetentnost definira kao „*profesionalnu mjerodavnost visoke stručne razine, u smislu kvalitetne pedagoške izobrazivosti i osposobljenosti učiteljstva*“.

U Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011) te Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) ističe se značajnost razvoja kompetencija za dobro funkcioniranje kako u osobnom, tako i u društvenom i profesionalnom životu pojedinca te se spominju ključne kompetencije koje je bitno razvijati već u ranoj i predškolskoj dobi.

Competence Requirements in Early Childhood Education and Care- CoRe (2011) prilikom definiranja kompetencija u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja naglašava nužnost shvaćanja kompetencija u okviru kompletnog sustava te ističe „*ključna značajka „kompetentnog sustava“ je njegova podrška pojedincima da ostvare sposobnost razvijanja odgovornih i respozivnih praksi koje odgovaraju potrebama djece i obitelji u društvenim okvirima koji se stalno mijenjaju. Na razini pojedinog praktičara, biti i postati*

kompetentan kontinuirani je proces koji obuhvaća kapacitet i sposobnost nadogradnje profesionalnog znanja, prakse te razvijanja i prikaza profesionalnih vrijednosti“ (CoRe, 2011:21).

Kompetencije možemo promatrati kao *„kompleksnu kombinaciju znanja, vještina, razumijevanja, vrijednosti, stavova i želja koji dovode do učinkovite, utjelovljene akcije u svijetu, u određenoj domeni“ (Deakin-Crick, 2008; prema European Commission, 2013:9).*

Kennedy, Hyland i Ryan (2009:11) navode da *„iako su pojmovi kompetentnost i kompetencija otvoreni za različita tumačenja, postoji opći dogovor da se pojedinac koji ima potrebna znanja, vještine i stav može opisati kao kompetentan u svom određenom zanimanju“.*

Prema Tuningu (2000:11) *„kompetencije predstavljaju dinamičnu kombinaciju kognitivnih i metakognitivnih vještina, znanja i razumijevanja, međuljudskih, intelektualnih i praktičnih vještina i etičkih vrijednosti“.*

Slijedom navedenog, vidljivo je da se kompetencije uvriježeno definiraju kao znanja, vještine, vrijednosti i stavovi.

Pojam stav podrazumijeva odnos pojedinaca prema nekome ili nečemu, ali može uključivati nečije mišljenje i uvjerenje (Anić, 2003). U *Psihologijskom rječniku* navodi se kako je stav *„stečena, relativno trajna i stabilna organizacija pozitivnih ili negativnih emocija, vrednovanja i reagiranja prema nekom objektu“ (Furlan, Kljaić, Kolesarić, Krizmanić, Petz, Szabo i Šverko, 2005:465).*

Stav je složen *„način mišljenja, osjećanja i ponašanja prema odrađenim ljudima, pojavama ili objektima“ (Milas, 2004:11)* te se vrlo često koristi kao temeljni istraživački konstrukt koji omogućava kompleksnije istraživanje određene problematike budući da složenu strukturu stava čine kognitivna, emocionalna i bihevioralna komponenta (Mejovšek, 2002).

Prpić (2005) opisuje tri komponente stava navodeći da kognitivna komponenta sadrži informacije i znanja o objektima prema kojima postoji stav, te su shvaćanja i znanja temelj za procjenjivanje objekta prema kojem se zauzima stav. Ta znanja mogu biti manjkava, što ograničava i procjenu, dok s druge strane osoba može posjedovati kompleksna znanja i informacije o procjenjivanom objektu.

Emocionalna komponenta podrazumijeva osjećaje vezane uz objekt ili pojavu prema kojoj osoba ima stav, na način da nam se objekt može sviđati ili ne sviđati, biti ugodan ili neugodan.

Bihevioralna komponenta ogleda se u spremnosti na djelovanje prema objektu stava, pri čemu pozitivan stav uključuje težnju podržavanja objekta stava, dok negativan stav teži izbjegavanju i onemogućavanju objekta stava.

Furlan i suradnici (2005:465) navode da *“znanja o objektu stava nisu samo percepcije i pojmovi o objektu, nego često uključuju evaluaciju, tj. uključuju ocjenu i sud o karakteristikama objekta i njegovu odnosu prema drugim objektima“*. Fabrigar, Smith, Petty i Crites Jr. (2006) ističu da je i znanje usko povezano sa stavovima i ponašanjem ljudi te se i ono promatra u kompleksnom međuodnosu sa mišljenjem, uvjerenjima i iskustvima.

Pojam stav često obuhvaća i mišljenje što se može vidjeti na primjeru definiranja *Stavova prema radu* koji predstavljaju *„opći izraz kojim se obuhvaćaju sve vrste stavova i mišljenja ljudi o radu općenito ili o konkretnom poslu koji trenutačno obavljaju“* (Furlan i sur., 2005:467).

2.2. Savjetodavna podrška odgajatelja

Slično pojmu kompetencija, savjetovanje se također različito definira od strane pojedinih autora te ovisno o znanstvenom području i njegovim polazištima. Egan (2007; prema Hackney i Cormier, 2012:17) kompetentnost opisuje kao *„savjetovateljevo*

posjedovanje potrebnih informacija, znanja i vještina kako bi mogao klijentu pomoći, a određuju se na temelju ishoda, a ne pomoću postupaka.“

Janković (1997:15) u pokušaju da obuhvatiti ključne čimbenike savjetovanja definira savjetovanje kao posebnu metodu „*pružanja pomoći trenutačno neuspješnim osobama u njihovu osobnom rastu, razvoju, sazrijevanju i prilagođavanju životnim uvjetima radi njihova osposobljavanja za samostalno rješavanje aktualnih i budućih problema“*.

Postoji zakonska obveza odgajatelja, odnosno profesionalni zahtjev za primjenom savjetodavnog rada, što je navedeno u dokumentu Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008,čl.29,st.2:9) u kojem se navodi da „*ostali poslovi odgojitelja obuhvaćaju planiranje, programiranje i vrednovanje rada, pripremu prostora i poticaja, suradnju i savjetodavni rad s roditeljima i ostalima te poslove stručnog usavršavanja“*.

U međunarodnom dokumentu Konvencija o pravima djeteta (2001) ističe se važnost osiguravanja podrške roditeljima u što kvalitetnijem obnašanju njihove roditeljske uloge. Također, Council of the European Union (2011) ističe važnost pružanja podrške roditeljima, primarnim odgajateljima svoje djece, te se od odgajatelja kao stručnjaka u ranom i predškolskom odgoju očekuje da djeluju u partnerstvu s roditeljima na dobrobit djece.

Skočić Mihić i suradnici (2015:396) ističu da „*ustanove ranog predškolskog odgoja i obrazovanja predstavljaju prikladno mjesto gdje roditelji mogu postaviti pitanja i potražiti savjete usmjerene ka uspješnoj realizaciji roditeljske uloge, pri čemu se najradije obraćaju upravo odgojiteljima“*.

Nelson-Jones (2007:4) govori o četiri skupine ljudi koje koriste vještine savjetovanja u svom poslu, a to su: „*stručnjaci u području savjetovanja i pomagačkih zanimanja, dobrovoljni savjetovatelji i pomagači, ljudi koji u svom poslu rabe vještine savjetovanja i vještine pomaganja te neslužbeni savjetovatelji i pomagači“*. Odgajatelji nisu stručnjaci u području savjetovanja, ali u svom poslu gotovo svakodnevno rabe vještine savjetovanja i pomaganja.

Iako je savjetodavni rad s roditeljima zakonski propisana obveza odgajatelja, za koji trebaju imati razvijene vještine savjetovanja, oni u većini slučajeva nemaju stečene formalne kompetencije koje bi im omogućile kvalitetno provođenje istog (Skočić Mihić i sur., 2015:386).

U komunikaciji s roditeljima, odgajatelji trebaju posjedovati specifične vještine kako bi mogli uspostavljati kvalitetne partnerske odnose. U pojedinim situacijama, primjerice razvojnih teškoća, potrebno je znati kako profesionalno komunicirati potrebe djeteta i pružati podršku roditeljima.

Odgajatelji bi stoga trebali svakodnevno unapređivati svoje vještine potrebne za uspješno pružanje savjetodavne podrške i to kroz razvijanje tehnika: „*vještog intervjuiranja, stvaranja prikladnoga terapijskog ugođaja koji uključuje uspostavljanje dobre komunikacije i održavanje pozitivne transferne relacije*“ (Janković, 1997:48).

2.3. Teorijski modeli kompetencija učitelja za savjetovanje roditelja

U ovom potpoglavlju predstaviti će se teorijski modeli kompetencija učitelja za savjetovanje roditelja.

2.3.1. Četverodimenzionalni model kompetencija učitelja za savjetovanje roditelja

Bruder, Keller, Klug i Schmitz (2011) razvili su *Četverodimenzionalni model kompetencija učitelja za savjetovanje roditelja*. Prikazuje četiri razine koje su ključne pri pružanju kvalitetne savjetodavne podrške roditeljima, a uključuju splet različitih kompetencija učitelja potrebnih za ostvarivanje iste. Istraživanje je provedeno na uzorku

(N=293), unutar kojeg su bila 93 nastavnika srednjoškolskog obrazovanja, 93 studenta preddiplomske razine i 107 studenata diplomske razine.

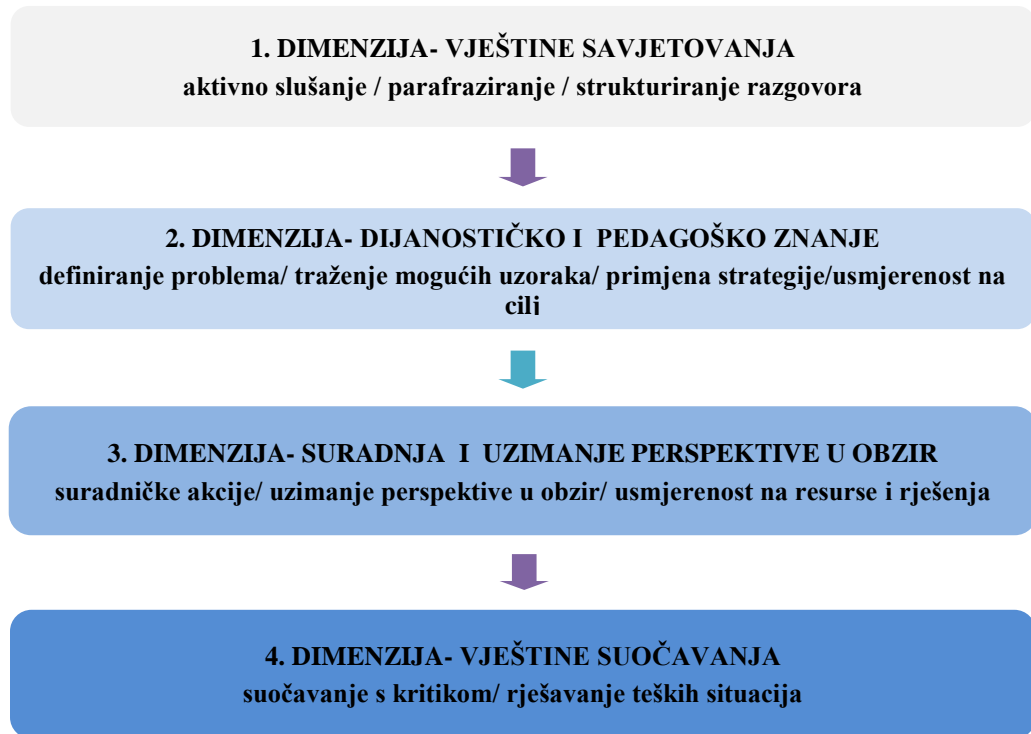
Test situacijske prosudbe („*Situational Judgement Test*“) služi procjeni primjerenosti ponašanja učitelja u raznim situacijama pružanja savjetodavne podrške. Sadrži različite realistične i relevantne situacije na skali s odgovorima višestrukog tipa. mjeri savjetodavne vještine učitelja. Konstruirali su upitnik u obliku scenarija u formi studije slučaja u kojoj su učitelji davali odgovore što bi poduzeli u konkretno opisanoj realnoj situaciji savjetovanja roditelja.

U istraživanju su provjerili povezanost znanja učitelja o vještinama savjetovanja s procjenama s rezultatima na testu situacijske prosudbe i odgovora na scenarij. Rezultati su pokazali visoku povezanost rezultata na svim mjernim instrumentima.

Teorijski *Četverodimenzionalni model* temeljnih vještina i sposobnosti koje su potrebne učiteljima za uspješno savjetovanje roditelja je empirijski provjeren.

Grafički prikaz ovog modela prikazuje četiri dimenzije koje sukcesivno opisuju potrebne kompetencije učitelja za savjetovanje roditelja prema razini složenosti (Slika 1).

Slika 1: Četverodimenzionalni model kompetencija učitelja za savjetovanje roditelja

Kao što je vidljivo iz Slike 1, četiri su razine složenosti savjetodavnih vještina koje čine kompetencije učitelja za savjetovanje roditelja.

U analizi modela treba naglasiti da model kompetencija učitelja za savjetovanje roditelja predstavljaju različiti set komunikacijskih vještina i vještina savjetovanja koje su izabrane i hijerarhijski strukturirane u odnosu na razinu zahtjeva u radu s roditeljima.

Vještine prve razine odnose na „*temeljne verbalne vještine u savjetovanju*“ (Hackney i Cormier, 2012:27) koje uključuju „aktivno slušanje“ i „parafraziranje“ i komunikacijsku vještinu „strukturiranja“ razgovora.

Na drugoj razini govore o „*dijagnostičko i pedagoško znanju*“ koje se odnosi na komunikacijske vještine u odnosu na stručna i pedagoška znanja učitelja a uključuju „*definiranje problema*“, „*traženje mogućih uzroka*“, „*primjena strategije*“ (vezana uz učenje) i „*usmjerenost na cilj*“.

Treća razina obuhvaća komunikacijske vještine potrebne za izgradnju kvalitetnih suradničkih odnosa koje se temelji na sposobnosti uzimanju perspektive druge strane te podrazumijeva „*suradničke akcije*“, „*uzimanje perspektive u obzir*“, te „*usmjerenost na resurse i rješenja*“.

Na četvrtoj razini autori navode pregovaračke vještine (4) vještine suočavanja koja uključuje metode „*suočavanja s kritikom*“ i „*rješavanje teških situacija*“ koje ujedno označavaju ključne vještine pri profesionalnom savladavanju problema koji se mogu pojaviti u procesu savjetovanja.

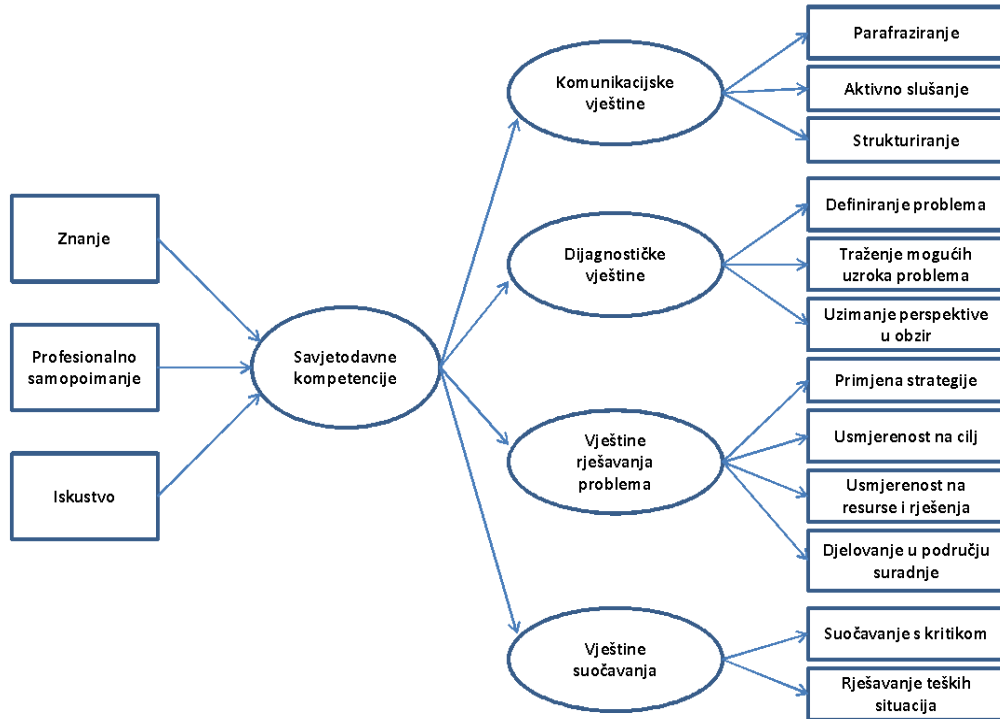
2.3.2. Model savjetodavnih kompetencija učitelja

Gerich i suradnici (2015) su se u svom istraživanju na temelju prethodnih teorija Bruder i suradnici (2011) bavili pitanjima mogućnosti implementiranja četverodimenzionalnog modela na učitelje. Istraživanje je provedeno na uzorku 357 učitelja osnovnih i srednjih škola na revidiranom testu scenarija autora (Bruder i sur., 2011). Sudionici su davali odgovore na 12 otvorenih pitanja koji su vezani uz rješavanje problema i pružanje savjetodavne podrške roditelju u studiji slučaja.

Primjenjujući razrađenu inačicu scenarijskog testa uz studiju slučaja (Gerich i sur., 2015) su provođenjem CFA (analize faktora potvrde) drugog reda kreirali konačni *Model učiteljskih kompetencija za savjetovanje*.

Na Slici 2 prikazan je *Model savjetodavnih kompetencija učitelja*, autora Gerich i sur. (2015), preveden na hrvatski jezik, dok se model na engleskom jeziku nalazi u Prilogu 1.

Slika 2: Model savjetodavnih kompetencija učitelja (Gerich i sur., 2015)

Gerich i suradnici (2015) su u svom modelu savjetodavnih kompetencija učitelja izdvojili četiri ključne savjetodavne kompetencije (Slika 1): (1) komunikacijske vještine (parafraziranje, aktivno slušanje i strukturiranje); (2) dijagnostičke vještine (definiranje problema, traženje mogućih uzroka problema, uzimanje perspektive u obzir); (3) vještine rješavanja problema (primjena strategije, usmjerenost na cilj, usmjerenost na resurse i rješenja, djelovanje u području suradnje) i (4) vještine suočavanja (suočavanje s kritikom i rješavanje teških situacija).

3. PREGLED ISTRAŽIVANJA

3.1. Profesionalizam i kompetencije

Lillvist, Sandberg, Sheridan i Williams (2014) ističu kako diljem Europe još uvijek ne postoji sporazum oko kompetencija odgajatelja radi čega je važno istražiti razumijevanje profesionalizma i kompetencija odgajatelja u različitim zemljama. Autori su u svom istraživanju bili usmjereni na povezanost kompetencija odgajatelja i šireg okruženja u kojem se one razvijaju, poput kulture, društvenih normi te obrazovnih politika. Istraživanje je provedeno na uzorku 810 studenata sa 15 sveučilišta u Švedskoj te je većina bila na prvoj godini preddiplomskog studija za rani i predškolski odgoj.

Rezultati istraživanja su pokazali kako većina studenata najvišu ocjenu daje kompetencijama odgajatelja povezanih s brigom za druge te socijalnim kompetencijama, dok najmanje važnim smatraju didaktička znanja i sadržajne kompetencije. Autori u raspravi upućuju na rezultate ovog istraživanja koji bi mogli biti od koristi profesorima na sveučilištima koji bi u obzir mogli uzeti neke nove dimenzije odgajateljskih kompetencija koje su proizašle iz odgovora studenata poput karakterističnih svrsishodnih kompetencija te kompetencije odgajatelja koje se tiču same igre.

Brock (2009) se bavi se pitanjem profesionalizma odgajatelja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, te ukazuje da odgajatelji kao profesionalci trebaju biti kvalitetno osposobljeni, odnosno posjedovati kompetencije koje će im omogućiti uspješan rad i odnos sa djecom, njihovim obiteljima i timovima stručnjaka. Kako bi podrška roditeljima bila što kvalitetnija, odgajatelji trebaju posjedovati visoku razinu etike kao sastavne značajke pedagoške kompetencije. Zanimljiv je iskaz jedne od odgajateljica, povezan upravo sa pitanjem etičnosti u radu, koja svjedoči da povjerljivost često zapravo ne postoji, budući da se odgajatelji i roditelji djece privatno druže i izlaze na piće. Ovakvi primjeri iz prakse ukazuju na iznimnu važnost profesionalnosti i kompetentnosti odgajatelja, posebice kada su

u pitanju često vrlo osjetljivi i kompleksni odnosi s roditeljima djece, pri čemu svako ulaženje u privatnost može umanjiti objektivnost i kvalitetno pružanje savjetodavne podrške istima.

Urban, Vandebroek, Van Laere, Lazzari i Peeters (2012) ističu da razni zahtjevi za kompetencijama na tržištu rada utječu na potrebe za inovacijama i razvojem širih pojmova kompetencija tj. više generičkih vještina koje odgajatelji stječu u okviru formalnog obrazovanja na sveučilištima i kroz vlastito informalno obrazovanje. Pozivajući se na CoRe studiju, naglašavaju da su odgajateljima uz kompetencije potrebne za kvalitetno provođenje odgojno-obrazovnog rada s djecom, potrebne i kompetencije u svakodnevnim zahtjevima prakse koji upućuju na važnost izgradnje odnosa s roditeljima.

3.2. Kompetencije odgajatelja za suradnju i savjetovanje roditelja

Skočić Mihić, Blanuša Trošelj i Katić (2015) u istraživanju koje je provedeno na uzorku od 136 odgajatelja zaposlenih u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, različite dobi i razina obrazovanja ispitivale su samopercipirane kompetencije za savjetovanje roditelja.

Rezultati istraživanja pokazali su da se odgajatelji procjenjuju osrednje kompetentnima u savjetovanju roditelja, a procjene su više s porastom kronološke dobi i godina radnog staža pokazali višu razinu samoprocijenjene kompetencije za savjetovanje roditelja.

Bouillet (2011) je provela istraživanje u kojem su studenti druge godine odgojiteljskog studija Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu nakon kolegija *Pedagogija djece s posebnim potrebama* tijekom obavljanja jednomjesečne stručno-pedagoške prakse promatrali i procjenjivali prevalenciju pojedinih kompetencija kod odgajatelja i socijalno

funkcioniranje djece s posebnim potrebama u vrtićkom kontekstu. Procjene su prikupljene na uzorku 93 odgajatelja i djece s određenim posebnim potrebama.

Rezultati istraživanja pokazuju da u okviru kompetencija odgajatelja koje se odnose na suradnju s obiteljima djece i različitim profilima stručnjaka, odgajatelji najčešće primjenjuju izgradnju i očuvanje pozitivnih, partnerskih odnosa s obiteljima, dok rad sa timovima i stručnim službama primjenjuju najmanje.

Skočić Mihić i Srića (2016) istraživale su suradnju s roditeljima i njihovo uključivanje u različite oblike suradnje u okviru suvremenog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kako se u novije vrijeme sve više govori o pedagoškim aspektima institucionalnog djetinjstva, sve je aktualnije i pitanje kompetencija stručnjaka koji rade s djecom rane i predškolske dobi te u isto vrijeme usko surađuju s njihovim roditeljima i skrbnicima. U ovo istraživanje bilo je uključeno 216 roditelja djece iz četiri županije.

Rezultati istraživanja pokazuju visok stupanj roditeljskog zadovoljstva u pogledu suradnje s odgajateljima, pri čemu su roditelji srednjoškolskog obrazovanja zadovoljniji suradnjom od onih koji imaju fakultetsko obrazovanje. U istraživanju se također ističe važnost komunikacijskih kompetencija odgajatelja i ostalih stručnjaka koje su bitne u procesu pružanja savjetodavne podrške roditeljima, kao i unapređenja inicijalnog obrazovanja odgajatelja koji bi se trebali adekvatno osposobljavati za kvalitetnu savjetodavnu podršku počevši od preddiplomske razine.

Slunjski, Šagud i Brajša-Žganec (2006) provele su empirijsko istraživanje vezano uz kompetencije odgajatelja u vrtiću na uzorku od 164 odgajatelja, od čega je njih 64 bilo uključeno u akcijsko istraživanje, kojim su se nastojale unaprijediti njihove pedagoške kompetencije. Osim samoprocjena vlastitih odgajateljskih kompetencija i stručni suradnici su u sklopu istraživanja procjenjivali kompetencije 119 odgajatelja. Cilj istraživanja bio je utvrditi postoje li razlike u procjeni kompetencija odgajatelja, ovisno o njihovoj uključenosti ili neuključenosti u akcijsko istraživanje vezane uz komunikaciju i suradničke odnose unutar vrtićkog konteksta.

Rezultati pokazuju kako su odgajatelji koji su sudjelovali u akcijskom istraživanju bili u samoprocjenama puno samokritičniji te su se procjenjivali manje pozitivno nego što su ih procjenjivali stručni suradnici. S druge strane, odgajatelji koji nisu bili uključeni u akcijsko istraživanje sebe su procjenjivali pozitivnije nego što su ih procijenili stručni suradnici. Ovakvi rezultati ukazuju na važnost provođenja akcijskih istraživanja u vrtićima, pri čemu se kod odgajatelja događaju pozitivne promjene vezane uz njihove pedagoške kompetencije, koje svakako utječu na podizanje kvalitete u odgojno-obrazovnom radu s djecom, kao i komunikacije i suradnje sa ostalim stručnjacima i roditeljima.

Za kvalitetno pružanje savjetodavne podrške roditeljima, vrlo je bitno da odgajatelj kontinuirano radi na osvještavanju svojih mentalnih modela (Senge, 2003) i razvija reflektivnu praksu koja mu omogućava istraživanje rješenja i različitih načina dolazaka do odgovora na praktične probleme s kojima se svakodnevno susreće (Šagud, 2006).

Mlinarević i Tomas (2010) ispitati su stavove roditelja vezane uz suradnju tj. partnerstvo roditelja i odgajatelja i socijalnim kompetencijama njihove djece. Željelo se dobiti bolji uvid o tome kako roditelji vide partnerstvo s odgajateljima i drugim stručnim suradnicima kako bi se dobile smjernice za daljnje unapređivanje međusobnih odnosa koji u konačnici imaju za cilj dobrobit djece rane i predškolske dobi. Roditelji bi u većini slučajeva tražili pomoć od stručnih osoba u vrtiću te bi se u tom slučaju na prvom mjestu obratili odgajatelju, a zatim psihologu. Većina roditelja je također izrazila svoje zadovoljstvo podrškom i dostupnosti informacija koje dobivaju u vrtiću od odgajatelja i ostalih stručnjaka te podršku očekuju kroz razne oblike suradnje poput radionica, predavanja, savjeta u kutiću roditelja i sl.

Sama potreba roditelja i očekivanje savjetodavne podrške od strane odgajatelja i stručnih suradnika u vrtiću ukazuje na važnost postojanja multidisciplinarnih timova koji bi zajedničkim snagama i kompetencijama mogli odgonetnuti i pomoći u rješavanju roditeljskih pitanja i problema vezanih uz življenje djece u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

3.3. Emocionalna kompetentnost i osobine ličnosti odgajatelja

Frančešević i Sindik (2014) u svom su radu imali za cilj utvrditi u kakvoj su korelaciji doživljaj sagorijevanja u radu i emocionalna kompetencija odgajatelja na uzorku od 112 odgajateljica u vrtićima grada Zagreba. Iako rezultati istraživanja pokazuju da ne postoji statistički značajna povezanost između emocionalne kompetencije odgajatelja i sagorijevanja u radu, postoji određena statistički značajna univarijatna pozitivna povezanost između mogućnosti odgajateljeve kontrole u radu, koja je usko povezana sa razinom socijalne podrške i njegove emocionalne kompetencije.

U ovom radu ističe se posebnost odgajateljske profesije i kontinuirana izloženost socijalnim interakcijama s djecom, roditeljima, radnim kolegama i vodstvom, pri čemu je nužno da odgajatelj ima razvijene emocionalne kompetencije koje mu omogućavaju kvalitetno usmjeravanje vlastitih emocija, te u skladu s tim visok stupanj prepoznavanja emocija drugih ljudi i kvalitetnu interpersonalnu komunikaciju. U pružanju savjetodavne podrške roditeljima emocionalna kompetencija odgajatelja često može biti ključ uspjeha za uspostavljanje i održavanje kvalitetnog odnosa i povjerenja, pri čemu je i samo rješavanje problema puno konstruktivnije za obje strane.

Tatalović Vorkapić, Skočić Mihić i Josipović (2018) su u istraživanju provedenom na uzorku od 203 odgajateljice iz tri različite županije imale istražile odnos između osobina ličnosti odgajatelja, njihovih kompetencija u radu s djecom koja imaju teškoće u razvoju i profesionalnog sagorijevanja. Schwarzer i suradnici (2008) prema Tatalović Vorkapić i suradnicima (2018:393) navode „ *Profesionalno sagorijevanje može se opisati kao kronično stanje iscrpljenosti radi trajnog interpersonalnog stresa u profesijama koje rade s ljudima*“ te navode niz istraživanja iz kojih je vidljivo da ukoliko se odgajatelj ne osjeća dovoljno kompetentnim u svom poslu, to je više izložen profesionalnom sagorijevanju.

Rezultati istraživanja potvrdili su nalaze ranijih istraživanja o višoj razini rezultata na svim osobinama ličnosti osim neuroticizma. Odgajatelji se procjenjuju osrednje

kompetencijama za rad s djecom s teškoćama, koji su u niskoj korelaciji s dimenzijom profesionalnog sagorijevanja. Kompetentnost odgajatelja pokazala se kao značajan negativni prediktor profesionalnog sagorijevanja, što samo potvrđuje koliko je važno kontinuirano podizanje i proširivanje općih kompetencija odgajatelja, kao i onih vezanih uz rad s djecom s teškoćama, kako bi suvremeni zahtjevi prakse imali što manji negativni utjecaj na cjelokupni kontekst ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

3.4. Specifična područja kompetencija odgajatelja u pružanju podrške roditeljima

Van Laere (2017) je u okviru svoje doktorske disertacije istraživala konceptualizaciju skrbi u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja uključujući stavove i mišljenja roditelja i stručnih djelatnika raznih ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Kritički promišljajući o trenutnom stanju u odgoju i obrazovanju na globalnoj razini, autorica navodi niz istraživanja koja ukazuju na orijentiranost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na pripremu djece za daljnje obvezno obrazovanje, pri čemu se vrlo važni segmenti poput brige za socijalnu, emocionalnu i fizičku dobrobit djeteta stavljaju u drugi plan. Tema skrbi je u ovoj disertaciji povezana sa problematikom migrantskih obitelji, koja postaje aktualna u Republici Hrvatskoj u posljednjih nekoliko godina.

U suvremenom svijetu migrantske krize utječu i mijenjaju odgojno-obrazovni kontekst ranog i predškolskog odgoja. Tako, Van Laere (2017) apostrofira da odgajatelja u interakciji s djecom i roditeljima trebaju biti kompetentni za: (1) poticanje i sudjelovanje u kvalitetnom dijalogu i pregovaranju s roditeljima kao ravnopravnim partnerima koji imaju dragocjena znanja o vlastitoj djeci i (2) za aktivnom slušanju za roditeljske potrebe i brige radi veće osjetljivosti i boljeg razumijevanja.

Bašić (2008) je u svom istraživanju ispitala kako odgajatelji vide vlastite kompetencije i stavove, što je također povezano sa sprečavanjem ometajućih ponašanja

djece. Istraživanje je provedeno na uzorku od 212 odgajateljica u Istarskoj županiji, a rezultati istraživanja pokazuju da odgajatelji u samoprocjenama iskazuju visoku razinu pozitivnih stavova i kompetencija vezanih uz odgojno-obrazovni rad s djecom rane i predškolske dobi. Unatoč toj pozitivnoj slici, također je vidljivo da je velik postotak onih odgajatelja koji prepreke u kvalitetnom rješavanju izazovnih ponašanja djece vide u nepovoljnom obiteljskom okruženju.

Stavovi odgajatelja o utjecaju neadekvatnog obiteljskog okruženja „*ukazuju na smjerove ulaganja u predškolske ustanove kao važna mjesta dječjeg odrastanja i u odnosu na njihovu pripremljenost za akademska postignuća i vještine (za koja su odgajatelji izgleda pripremljeniji i postižu bolje rezultate), ali i za njihovo mentalno zdravlje, opću dobrobit i prevenciju poremećaja u ponašanju i rizična ponašanja (za što je potrebno dodatno i dodatno osposobljavati i učiniti kompetentnijima odgajatelje u predškolskim ustanovama) kao što su nasilje, ovisnosti, napuštanje škole, kaznena djela...*“ (Bašić, 2008:23-24).

Pećnik i Raboteg-Šarić (2004) su u svom istraživanju imale za cilj ispitati neformalnu i formalnu podršku jednoroditeljskim i dvoroditeljskim obiteljima s obzirom na oblik i izvore i doživljaj kvalitete podrške te ustanoviti da li se netom spomenuta obilježja podrške roditeljima razlikuju s obzirom na spol roditelja i strukturu same obitelji. Ovo istraživanje je provedeno na reprezentativnom uzorku od 405 roditelja iz jednoroditeljskih i 407 roditelja iz dvoroditeljskih obitelji, na način da su bili uključeni roditelji predškolske, osnovno školske i srednjoškolske djece.

Rezultati istraživanja pokazali su da u okviru formalne podrške u koju spada i savjetodavna podrška koju pružaju odgajatelji, savjetodavnu podršku o odgoju vlastite djece češće traže samohrani roditelji, no i jedni i drugi roditelji izražavaju svoje nezadovoljstvo kvalitetom formalne institucionalne podrške vlastitim obiteljima. Iako samohrani roditelji češće trebaju formalnu podršku, s druge strane imaju i više neugodnih iskustava pri dobivanju iste te osjećaju nerazumijevanje stručnjaka čiju podršku očekuju i traže. U sustavu ranog i predškolskog odgoja odgajatelji se često susreću sa specifičnim potrebama jednoroditeljskih i dvoroditeljskih obitelji, pri čemu bi se trebalo uzeti u obzir ovakve rezultate koji ukazuju

na nedostatnu savjetodavnu podršku posebice samohranim roditeljima, kojima bi podrška kompetentnog odgajatelja koji pruža osjećaj povjerenja i razumijevanja zasigurno bila od velike pomoći.

Skočić Mihić i Košeto Kišić (2019) su istraživale stavove odgajatelja prema jednoroditeljskim obiteljima na uzorku od 195 odgajatelja iz pet županija u Republici Hrvatskoj. Cilj je bio istražiti odgajateljske stavove povezane s jednoroditeljskim obiteljima, neposrednu praksu savjetovanja s roditeljima te ustanoviti ima li razlika u stavovima u odnosu na sociodemografske značajke odgajatelja. Rezultati ovog istraživanja ukazuju na profesionalnost odgajatelja i pozitivne stavove prema jednoroditeljskim obiteljima. Odgajatelji ne doživljavaju ove obitelji stereotipno, već su svjesni njihovih posebnosti te bez obzira na različite sociodemografske karakteristike odgajatelja i iskustva u neposrednom radu, nema posebnih razlika u stavovima prema jednoroditeljskim obiteljima.

Rudelić, Pinoza Kukurin i Skočić Mihić (2013) su u istraživanju vezanom uz inkluzivni odgojno-obrazovni rad u ranom i predškolskom kontekstu na uzorku od 65 odgajatelja iz dječjeg vrtića Rijeka željele prikazati ključne resurse i znanja koji po mišljenju odgajatelja bitno utječu na uspješnost inkluzije. Iz rezultata se može zaključiti da su obrazovanje odgajatelja, kontinuirano usavršavanje, neposredni rad u inkluzivnim skupinama te materijalni izvori ključni aspekti za kvalitetnu inkluziju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Odgajatelji koji su imali priliku dobiti stručnu savjetodavnu podršku od educiranih pomagača ili drugih stručnjaka na ovom području bivaju osnaženi u svojoj odgojno-obrazovnoj ulozi kada je riječ o inkluziji te su kompetentniji i za suradnju i savjetodavnu podršku sa roditeljima kojima je ona često potrebna.

3.5. Zastupljenost kompetencija u studijskim programima

Tatalović Vorkapić, Vlah i Vujičić (2012) ispitale su utjecaj uvođenja promjena u studijske programe na procjenu kompetencija odgajatelja za kvalitetnije rješavanje

suvremenih zahtjeva posla povezano sa očuvanjem mentalnog zdravlja djece rane i predškolske dobi. U istraživanju su ispitani stavovi 32 studenta buduća odgajatelja nakon edukacije u sklopu izbornog kolegija Razvojna psihopatologija u studijskom programu Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Rezultati pokazali da se studenti nakon stjecanja novih znanja u sklopu gore navedenog izbornog kolegija osjećaju osnaženim i kompetentnijim u pogledu očuvanja mentalnog zdravlja djece. Iako su autorice istraživanja svjesne nedostataka ovog istraživanja poput nemogućnosti generaliziranja rezultata, ukazuju na činjenicu da su kompetencije studenata, budućih odgajatelja vezane uz očuvanje mentalnog zdravlja djece svakako unaprjeđene i osnažene.

Ovo istraživanje također navodi na promišljanje vezano uz kreiranje studijskih programa, čiji smisao ne bi trebao biti da budu sami sebi svrha, već da idu u korak sa zahtjevima suvremenog društva i svojim programom omogućavaju studentima stjecanje upravo onih kompetencija koje će im u svakodnevnoj praksi sa djecom i roditeljima biti od najveće koristi na obostrano zadovoljstvo.

Gerich, Trittel i Schmitz (2017) istraživali su kako edukacija utječe na unapređivanje učiteljskih kompetencija u pružanju savjetodavne podrške roditeljima. Edukaciju savjetodavnih vještina provodio je edukator sa bogatim teorijskim i praktičnim iskustvom i to u obliku praktičnih vježbi u kojima su sudionici imali priliku proigravati hipotetičke situacije iz svakodnevne prakse. Imali su zadatak na tjednoj bazi dokumentirati proces učenja te su bili uključeni u refleksivna promišljanja za koja se utvrdilo da pozitivno utječu na budući razvoj kompetencija.

Rezultati istraživanja su pokazali kako se odgovarajućom edukacijom učitelja mogu uspješno poticati njihove savjetodavne kompetencije. Očekivano je da će učitelji sa bolje razvijenim savjetodavnim kompetencijama češće pružati savjetodavnu podršku roditeljima te će tako osnaženi problemske situacije od samog ulaska u neposrednu odgojno-obrazovnu praksu puno spremnije i sa manje profesionalnog stresa dočekivati i rješavati.

4. PROBLEMI I CILJ ISTRAŽIVANJA

Teorijski model i istraživanja ukazuju na značaj kompetencija odgajatelja za savjetovanje roditelja u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U fokusu je ovog rada utvrditi pregled istraživanja koji ispituju percepciju savjetodavne podrške različitih dionika u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Iskustva iz prakse ukazuju na potrebu za edukacijom odgojno-obrazovnih stručnjaka u području primjene vještina savjetovanja s roditeljima te profesionalne suradnje sa kolegama i stručnim timom. Savjetodavna podrška odgajatelja u radu s roditeljima dio je njihovih profesionalnih kompetencija i zakonom propisana.

U hrvatskom kontekstu na preddiplomskoj razini za sada nema kolegija koji bi odgajateljima pružio osnovnu edukaciju i stjecanje kompetencija u primjeni vještina savjetovanja roditelja. Na diplomskoj razini studijskog programa Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Učiteljskog fakulteta i to na Sveučilištu Učiteljskog fakulteta u Rijeci gdje izvodi se izborni kolegij Savjetovanje u kojem studenti imaju priliku stjecanja osnovnih kompetencija vezanih uz korištenje vještina savjetovanja (Skočić Mihić i sur., 2015).

U okviru ovog izbornog kolegija ukupno je obranjen 21 diplomski rad koji ima empirijski nacrt istraživanja. Veći dio empirijskih istraživanja ispituje odgajateljsku percepciju kompetencija za savjetodavnu podršku roditeljima i roditeljsku percepciju savjetodavne podrške odgajateljeva, dok se nekolicina radova bavi perspektivom stručnih suradnika, studenata i dijeta s teškoćom u razvoju. Sudionici u analiziranim istraživanjima bili su odgajatelji, roditelji, stručni suradnici i studenti.

Cilj ovog rada je sažimanje nalaza svih do sada obranjenih diplomskih radova iz izbornog kolegija Savjetovanje sa problematikom savjetodavne podrške roditeljima u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koja na području Republike Hrvatske još nije dovoljno istražena. Sistemski pregled ima tendenciju dobivanja uvida u trenutno stanje na tom području, identificiranje eventualnih problema u neposrednoj praksi, pružanje

okvira za daljnja istraživanja uz postavljanje novih hipoteza te pružanje mogućih smjernica za kreiranje inicijalnog obrazovanja i trajnog profesionalnog razvoja odgajatelja na ovom području.

Može se uočiti kako se unazad osam godina kontinuirano provode istraživanja koja uključuju različite sudionike te konstrukte pomoću kojih se istražuje niz tema unutar kojih postoje razlike u definiranju pojmova. Studije imaju različite nacрте i istraživane konstrukte te daju fragmentiranu sliku. Često je zbog određenih razlika unutar studija nejasno koji su rezultati najpouzdaniji tj. koje bi rezultate trebalo iskoristiti za buduće kreiranje prakse i profesionalnog razvoja odgajatelja (Siddaway, 2014).

Kako Baumeister & Leary (1997) navode da se dobrim sistemskim pregledom literature može proširiti teorija te davati implikacije na praksu savjetodavne podrške roditeljima.

Da bi se bolje razumjelo pitanje kompetencija odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima sistemski pregled osigurava objektivnan i transparentan prikaz nalaza empirijskih studija, koji bi u svakom ponovljenom postupku dali iste rezultate. Do sada nije učinjen sustavni pregled iz 21 empirijske studije iz izbornog kolegija Savjetovanje koji bi objedinio i kritički procijenio dobivene nalaze.

Unutar metode sistemskog pregleda literature nije se primjenjivao uobičajeni koncept kriterija za uključivanje i isključivanje, budući da je namjera bila sistematiziranje empirijskih studija koje su bile provedene u okviru diplomskih radova iz izbornog kolegija Savjetovanje. Tako je jedinstveni kriterij za uključivanje bio provođenje empirijskog istraživanja u okviru diplomskog rada iz izbornog kolegija Savjetovanje, a kriterij za isključivanje - svi ostali empirijski radovi.

5. METODA

U ovom radu primjenjivala se metoda sustavnog pregleda literature. U metodi sustavnog pregleda literature uobičajeno je pregledavanje svih raspoloživih znanstvenih članaka ili istraživanja koji su povezani sa prethodno definiranim istraživačkim pitanjem.

Sustavni pregled ima tendenciju dobivanja uvida u trenutno stanje na tom području, identificiranje eventualnih problema u neposrednoj praksi, pružanje okvira za daljnja istraživanja uz postavljanje novih hipoteza te pružanje mogućih smjernica za kreiranje inicijalnog obrazovanja i trajnog profesionalnog razvoja odgajatelja na ovom području.

Pojedina istraživanja koja se koriste sustavni pregled literature nazivaju se primarnim istraživanjima, dok se ovakvo istraživanje smatra sekundarnim istraživanjem koje ima svoju posebnu vrijednost (Keele University, 2007), budući da se na jednom mjestu objedinjuju istraživanja iz područja savjetovanja provedena u okviru diplomskih radova na izbornom kolegiju Savjetovanje. Kolegij je jedinstven u Republici Hrvatskoj, a nalazi istraživanja imaju osobit značaj u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

5.1. Istraživačka pitanja

Proces sustavnog pregleda literature usmjeren je na izlučivanje podataka koji daju odgovore na istraživačka pitanja.

Sukladno cilju rada kreirana su slijedeća istraživačka pitanja:

1. Koji je broj i dizajn empirijskih studija?
2. Tko su bili sudionici u istraživanju?
3. Koji su konstrukti i teme istraživani?
4. Koji broj studija obuhvaća nezavisne varijable o oblicima profesionalnog razvoja odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima, koji oblici su ispitivani i kakvi su rezultati?

5. Kako je percipirana kompetentnost odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima iz perspektive različitih dionika?
6. Koji su oblici suradnje istraživani i kakva su iskustva u suradnji odgajatelja i stručnih suradnika pri pružanju savjetodavne podrške roditeljima?

5.2. Izbor radova

U istraživanje su uključeni su svi obranjeni diplomski radovi iz izbornog kolegija Savjetovanje od 2012. do 2019. kao što je prikazano u Tablici 1. Unutar metode sustavnog pregleda literature nije se primjenjivao uobičajeni koncept kriterija za uključivanje i isključivanje, budući da je namjera bila sistematiziranje empirijskih studija koje su bile provedene u okviru diplomskih radova iz izbornog kolegija Savjetovanje. Tako je jedinstveni kriterij za uključivanje bio provođenje empirijskog istraživanja u okviru diplomskog rada iz izbornog kolegija Savjetovanje.

Obzirom da radovi predstavljaju jedinstveno istraživačko područje u Republici Hrvatskoj koje nije dovoljno istraženo, odlučeno je da se analizom svih gore navedenih radova pruži potpuniji pregled istraživanja vezanih uz područje savjetovanja s naglaskom na kompetencije odgajatelja.

U Tablici 1. prikazani su naslovi obranjenih diplomskih radova od 2012.-2019. godine uključujući autore i godinu obrane.

Tablica 1: Obranjeni diplomski radovi od 2012.–2019. godine

Rb	Autor	Godina	Naslov diplomskog rada
1.	Babić, S.	2019	Roditeljska iskustva i mišljenja o savjetodavnoj podršci odgajatelja i primjeni razvojne biblioterapije
2.	Babić Milih, K.	2019	Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja djece - kvalitativna studija
3.	Vrsalović, I.	2019	Roditeljska percepcija profesionalne uloge odgajatelja i stručnih suradnika u savjetovanju roditelja
4.	Đorđević, T.	2018	Mišljenja roditelja o primjeni terapijske priče u odgoju djeteta
5.	Hrestak, M.	2018	Samoprocijenjene kompetencije odgajatelja za primjenu razvojne biblioterapije
6.	Josipović Nemeč, Ž.	2018	Odgajateljeva percepcija primjene slikovnica i priča u inkluziji
7.	Grubica, P.	2017	Samoprocijenjene kompetencije studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za savjetovanje roditelja
8.	Jukić, V.	2017	Etička pitanja odgajatelja u procesu savjetovanja roditelja djece s teškoćama
9.	Petrov, B.	2017	Odgajateljeva percepcija roditeljske uključenosti u savjetovanje
10.	Brgić, S.	2016	Povezanost odgajateljeve percepcije procesa savjetovanja s profesionalnim sagorijevanjem
11.	Babić, I.	2015	Suradnja s odgajateljima pri savjetovanju roditelja: perspektiva stručnih suradnika
12.	Bošnjak, A.	2015	Roditeljska percepcija odgajateljeve stručne podrške
13.	Dragičević, J.	2015	Roditeljska percepcija stručne podrške njihovoj potencijalnoj darovitoj djeci
14.	Mikelić, K.	2015	Etička pitanja odgajatelja u procesu savjetovanju roditelja
15.	Srića, S.	2014	Odgajatelji u savjetovanju: perspektiva roditelja
16.	Tadić, M.	2014	Stavovi roditelja i odgajatelja kao prepreke u savjetovanju: perspektiva roditelja
17.	Kordić, K.	2013	Komunikacijske vještine odgajatelja u savjetovanju roditelja
18.	Košeto, M.	2013	Neki aspekti savjetodavnog rada odgajatelja sa samohranim roditeljima
19.	Košković, A.	2013	Neki aspekti savjetodavnog rada odgajatelja s roditeljima djece s teškoćama-prikaz slučaja
20.	Debelić, M.	2012	Odgajateljeva percepcija potrebnih kompetencija za savjetovanje roditelja
21.	Srok, N.	2012	Odgajateljeva percepcija suradnje sa stručnim suradnicima u savjetovanju roditelja

5.3. Ekstrakcija podataka

Kako bi se ekstrahirali podaci relevantni za istraživačka pitanja kreirana je baza podataka u koju se upisivali podaci prema slijedećim kriterijima:

1. autor i godina objavljene studije
2. dizajn empirijskih studija
3. sudionici istraživanja
4. istraživačka područja, konstrukti i teme
5. oblici profesionalnog razvoja (zastupljenost nezavisne varijable i ispitanost oblika profesionalnog razvoja)
6. kompetentnost odgajatelja u pružanju savjetodavne podrške roditeljima
7. oblici suradnje te suradnja odgajatelja i stručnih suradnika sa roditeljima

Kako bi se prikupile relevantne informacije i dao odgovor na istraživačka pitanja definirani su kriteriji prikazani u Tablici 2.

Tablica 2 : Definirani kriteriji za analizu nalaza empirijskih studija

Autor i godina	Dizajn	Sudionici	Istraživačka			Oblici profesionalnog razvoja				Kompetencije	Oblici suradnje	Suradnja odgajatelja	
			Područja	Konstrukti	Teme	NE	DA					Roditelji	Stručni suradnici
							1	2	3				
Babić (2019)	1	2	2	2, 4,6,5	2, 7,12					Da	Da	Da	
Babić Milih (2019)	3	1	2	1,2,4,8	1,2,3,4,10,11	Da	1	1	1	Da			Da
Vrsalović Nardelli (2019)	1	2	1	2,3,4,5	1,2,3,12	Da	1			Da			
Đorđević (2018)	1	2	2	1,2,4	7					Da			
Hrestak (2018)	1	1	2	4,8	1,3,7	Da	1	1	1	Da			Da

Josipović Nemec (2018)	1	1	2	5,6	3,4,7	Da	1			Da			Da
Grubica (2017)	1	5	1	1,6,8	1,2,11	Da	1		1	Da			
Jukić (2017)	2	2	2	1,2,4,6	1,2,3,4, 5,8,11	Da	1	1	1	Da			Da
Petrov (2017)	1	2	1	2,3,4,5,6	1,4,11	Da	1			Da	Da	Da	
Brgić (2016)	1	2	2	1,2,3,5,8	1,2,3,9, 11	Da	1	1	1	Da			Da
Babić, (2015)	1	3.	3	2,5,6	1,2,11, 12	Da	1	1		Da	Da	Da	Da
Bošnjak (2015)	1	2	1	2,5,6	2,12					Da	Da	Da	
Dragičević (2015)	2	2	2	2,3,4,5,7	2,5,12					Da			
Mikelić (2015)	3	1	2	6	1,8,11	Da	1	1	1	Da	Da	Da	
Srića (2014)	1	2	1	5	1,3,12					Da	Da	Da	Da
Tadić (2014)	1	2	1	2,5,7	2,12					Da	Da	Da	Da
Kordić (2013)	1	1	1	1,4	1,3,11	Da	1	1	1	Da			Da
Košeto (2013)	1	1	2	3,4	1,3,6,1 1	Da	1	1	1				
Košković (2013)	4	4	2	2,4,9,10	4	Da		1			Da	Da	
Debelić (2012)	1	1	1	4,5,6	1,3,11	Da	1	1	1	Da			Da
Srok (2012)	1	1	3	2,4,5	3	Da	1	1	1				Da

Legenda: Istraživački dizajn: 1- kvantitativna, 2- kvalitativna, 3- mješovita, 4- studija slučaja; Sudionici (uzorak): 1- odgajatelji, 2-roditelji, 3-stručni suradnici, 4-dijete, 5- studenti,; Područja: 1- opće područje savjetovanja, 2- savjetovanje u specifičnim elementima, 3- suradnja u savjetovanju; Istraživački konstrukti: 1-kompetencije(znanje, vještine), 2-mišljenje, 3-stavovi, 4-iskustva, 5-percepcija, 6-procjena, 7-doživljaj, 8-samoprocjena; Istraživačke teme: 1-kompetencije za savjetovanje, 2-percepcija savjetodavne podrške, 3-suradnja sa stručnim suradnicima, 4-teškoće u razvoju, 5-darovita djeca, 6-samohrani roditelji, 7-biblioterapija kao intervencija, 8- etika, 9-profesionalno sagorijevanje, 10-mentalno zdravlje, 11-suradnja s roditeljima, 12-suradnja s odgajateljima; Nezavisna varijabla profesionalni razvoj NE- nije istraživana, DA- istraživana je; Ispitivana zastupljenost oblika profesionalnog razvoja):1- inicijalno obrazovanje, 2- trajni profesionalni razvoj, 3- samostalno učenje; Oblici suradnje: DA- istraživani su

Sustavnim pregledom diplomskih radova analizirani su nalazi istraživanja u 21 studiji prema slijedećim kriterijima:

Prvi kriterij odnosio se na identifikaciju autora i godine obrane pojedinog diplomskog rada unutar ukupno 21 empirijske studije.

Drugi kriterij odnosio se na dizajn studije: kvantitativna, kvalitativna i mješovita istraživanja i studija slučaja.

Treći kriterij uključivao je sudionike istraživanja (roditelji, odgajatelji, stručni suradnici, studenti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te jedno dijete).

Četvrti kriterij su činili područja, teme i konstrukti pomoću kojih su se nastojala istražiti pojedina tema. Ove tri sastavnice detaljno su analizirane u ovom radu te su sažeti nalazi empirijskih studija temeljem kojih bi se omogućio bolji uvid u kontekst savjetodavne podrške roditeljima u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U okviru petog kriterija analiziralo se je li nezavisna varijabla o oblicima profesionalnog razvoja bila uključena u empirijske studije i u kojem obimu te koji su oblici profesionalnog razvoja istraženi.

Šesti kriterij odnosio se na kompetentnost odgajatelja u pružanju savjetodavne podrške roditeljima iz perspektive raznih sudionika empirijskih studija (samoprocjena odgajatelja, procjena roditelja i stručnih suradnika).

Sedmi kriterij objedinio je oblike suradnje u pružanju savjetodavne podrške roditeljima te suradnju odgajatelja i stručnih suradnika.

5.4. Sinteza podataka

Sinteza podataka uključuje „*sabiranje i sažimanje rezultata uključenih primarnih studija, ...može biti opisna ili kvalitativna, ... moguće je nadopuniti opisnu sintezu kvantitativnim sažetkom, ... tabelom podataka kao korisnim načinom združivanja ... uz pojašnjenje kako agregirani podaci zapravo odgovaraju na istraživačka pitanja.*“ (Keele University, 2007: 34-39).

U sintezi podataka na za prva 4 istraživačka pitanja korištena je kvantitativna metodologija, a u iduća 2 kvalitativna. Naime, nalazi studija koji daju odgovore na prva 4 istraživačka pitanja su numerički te su podaci koji su apstrahirani iz radova brojevi, dok su u kvalitativnom prikazu u fokusu bile izjave sudionika empirijskih studija ili deskriptivni opisi dobivenih rezultata.

6. REZULTATI

6.1. Broj i dizajna empirijskih studija

U Tablici 3 prikazan je broj empirijskih studija prema godini obrane diplomskog rada u periodu od 2012. – 2019. godine.

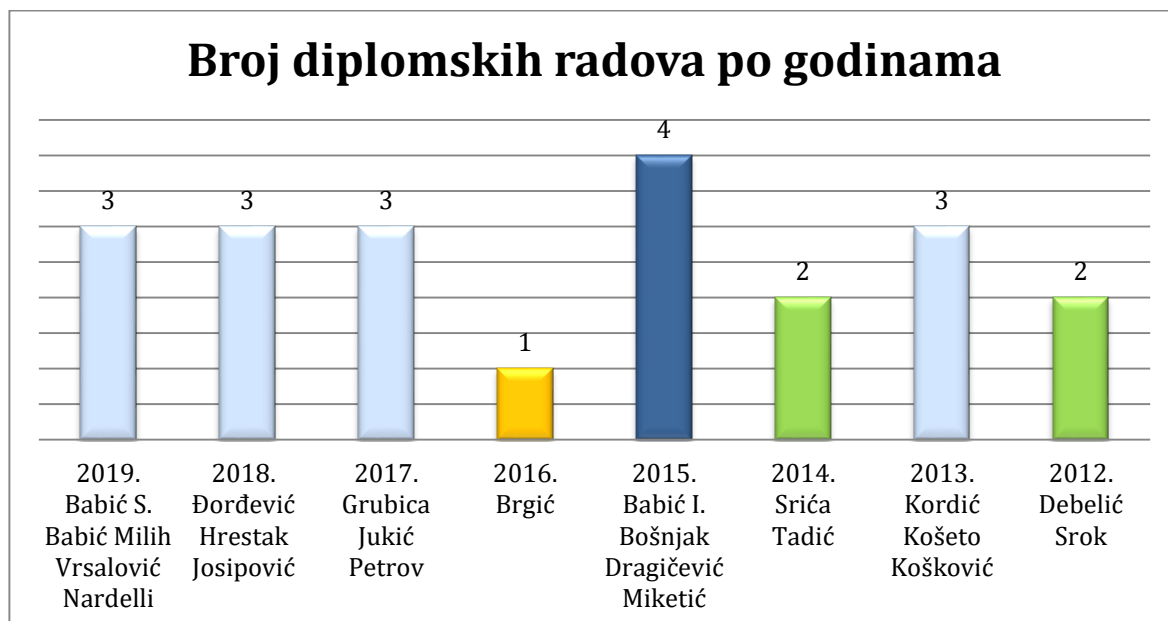
Tablica 3: Broj empirijskih studija prema godini obrane diplomskog rada

Godina obrane diplomskog rada				
	N	%	%	%
2012	2	9,5	9,5	9,5
2013	3	14,3	14,3	23,8
2014	2	9,5	9,5	33,3
2015	4	19,0	19,0	52,4
2016	1	4,8	4,8	57,1
2017	3	14,3	14,3	71,4
2018	3	14,3	14,3	85,7
2019	3	14,3	14,3	100,0
Ukupno	21	100,0	100,0	

Kao što je iz Tablice 3. vidljivo najveći broj diplomskih radova obranjen je 2015. godine (N=4, 19%) te odmah nakon toga slijede diplomski radovi obranjeni 2019., 2018., 2017. i 2013. godine (N=3, 14%). Nešto manji broj radova pripada 2014. i 2012. godini (N=2, 9%) i na posljetku, jedna studija obranjena 2016. godine (N=1, 5%).

Na Slici 3 prikazan je broj diplomskih radova po godinama od 2012.-2019. godine uključujući autore.

Slika 3: Broj diplomskih radova po godinama i autorima

Iz slikovnog prikaza vidljivi su autori pojedinog diplomskog rada prema godinama obrane.

Babić, Babić Milih i Vrsalović Nardelli su obranile svoje radove u 2019.godini. U 2018. godini- Đorđević, Hrestak i Josipović. Grubica, Jukić i Petrov diplomske su radove obranile 2017.godine. Jedan diplomski rad, diplomantice Brgić obranjen je 2016. godine. Babić, Bošnjak, Dragičević i Mikelić - 2015.godine. Srića i Tadić- 2014. godine.. Autorice Kordić, Košeto i Košković - 2013. godine. Te na posljatku, Debelić i Srok su svoje diplomske radove obranile 2012. godine.

Može se uočiti kako je u prosjeku obranjeno 3 diplomska rada po godini, s tim da je najveći broj radova (N=4) obranjen 2015. godine, a najmanji broj (N=1) u 2012. godini.

Ovisno o tome što je bilo u fokusu pojedinog analiziranog diplomskog rada, istaknule su se četiri vrste istraživanja: kvantitativno, kvalitativno, mješovito istraživanje i studija slučaja.

U Tablici 4 prikazane su vrste istraživačkog dizajna studija ovisno o istraživačkom nacrtu.

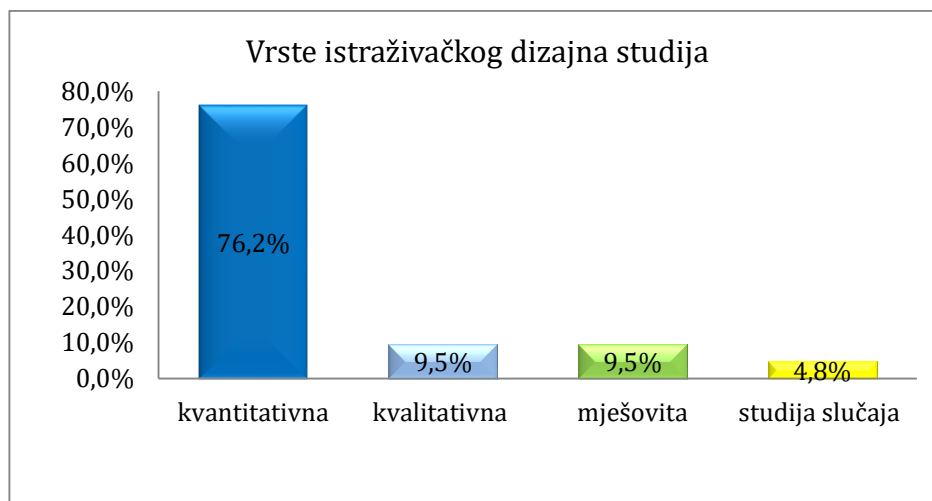
Tablica 4: Vrste istraživačkog dizajna empirijskih studija

	N	%	%	%
kvalitativna	2	9,5	9,5	9,5
kvantitativna	16	76,2	76,2	85,7
mješovita	2	9,5	9,5	95,2
studija slučaja- dijete	1	4,8	4,8	100,0
Ukupno	21	100,0	100,0	

Prema istraživačkom nacrtu 76% studija ima kvantitativni nacrt (N=16), 9% bilo je kvalitativno (N=2), 9,5% studija ima mješoviti nacrt (kvantitativno i kvalitativno istraživanje (N=2), a 5%, odnosno jedna je studija slučaja (N=1).

U grafičkom prikazu na Slici 4 vidljiva je distribucija vrste istraživačkog dizajna.

Slika 4: Vrste istraživačkog dizajna studija

U najvećem postotku provedena su kvantitativna istraživanja, a u manjoj mjeri kvalitativna, mješovite i studije slučaja. Dizajn studije ukazuje na interes istraživača za načinom ispitivanja fenomena pružanja savjetodavne podrške roditeljima kao i ključnih kompetencija odgajatelja koje su im nužne za kvalitetno profesionalno djelovanje.

6.2. Sudionici istraživanja

U Tablici 5 prikazana je distribucija rezultata prema kriteriju uzorka u istraživanju.

Tablica 5: Sudionici istraživanja u obranjenim diplomskim radovima

	N	%	%	%
Odgajatelji	11	52,4	52,4	52,4
Roditelji	7	33,3	33,3	85,7
Stručni suradnici	1	4,8	4,8	90,5
Dijete	1	4,8	4,8	95,2
Studenti	1	4,8	4,8	100,0
Ukupno	21	100,0	100,0	

Kao što je iz Tablice 5 vidljivo, u 11 istraživačkih studija uzorak čine odgajatelji (52%), 7 roditelji (33%), 3 stručni suradnici (N=1, 5%), 1 student ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (N=1, 5%) i jedno dijete (N=1, 5%). U većini, ukupno 18 empirijskih studija uzorak su činili odgajatelji i roditelji. Ovi nalazi grafički su prikazani u Prilogu 2.

Babić Milih (2019), Hrestak (2018), Josipović Nemeć (2018), Jukić (2017), Petrov (2017), Brgić (2016), Mikelić (2015), Kordić (2013), Košetov (2013), Debelić (2012) i Srok (2012) ispitivanja su proveli na uzorku odgajatelja.

Na uzorku roditelja istraživanja su provele Babić (2019), Vrsalović (2019), Đorđević (2017), Bošnjak (2015), Dragičević (2015), Srića (2014) i Tadić (2014). Grubica (2017) je svoje istraživanje provela na uzorku studenata preddiplomske i diplomske razine ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Babić (2015) na uzorku stručnih suradnika, a Košković (2013) provela studiju slučaja na prikazu pružanja savjetodavne podrške roditelju djeteta s teškoćom (Prilog 2).

Istraživački interes za sudionike, područja i teme istraživanja potiče od diplomanata koji su većoj mjeri odgajatelji iz prakse (Skočić Mihić, usmena korespondencija).

Sumarno, istraživačke studije bile su većinom usmjerene na roditelje i odgajatelje što je i očekivano, radi intenziteta upućenosti roditelja u situacijama potrebe za savjetodavnom podrškom na odgajatelje.

U vrtićkom kontekstu odgajatelj je stručnjak koji najviše vremena provodi u neposrednom radu s djecom te je stoga upravo on najdragocjeniji izvor informacija roditelju, bilo da je riječ o svakodnevnom prenošenju informacija ili je pak u pitanju neki problem kojeg se kroz pružanje savjetodavne podrške nastoji zajednički što uspješnije riješiti.

6.3. Istraživačka područja, teme i konstrukti

Za utvrđivanje istraživačkih konstrukata, područja i tema analizirani su ciljevi i podciljevi 21 studije.

Istraživačka područja i teme

U studijama su analizirala istraživačka područja i definirane su 3 područja: (1) opće teme savjetovanja, (2) specifične teme u savjetovanju elementima (biblioterapija, teškoće u razvoju, mentalno zdravlje, samohrani roditelji profesionalni etički kodeks, profesionalno sagorijevanje) te (3) suradnje u savjetovanju koje uključuje suradnju s roditeljima, odgajateljima i stručnim suradnicima.

U Tablici 6 prikazana su tri istraživačka područja u tri kategorije.

Tablica 6: Istraživačka područja u tri kategorije

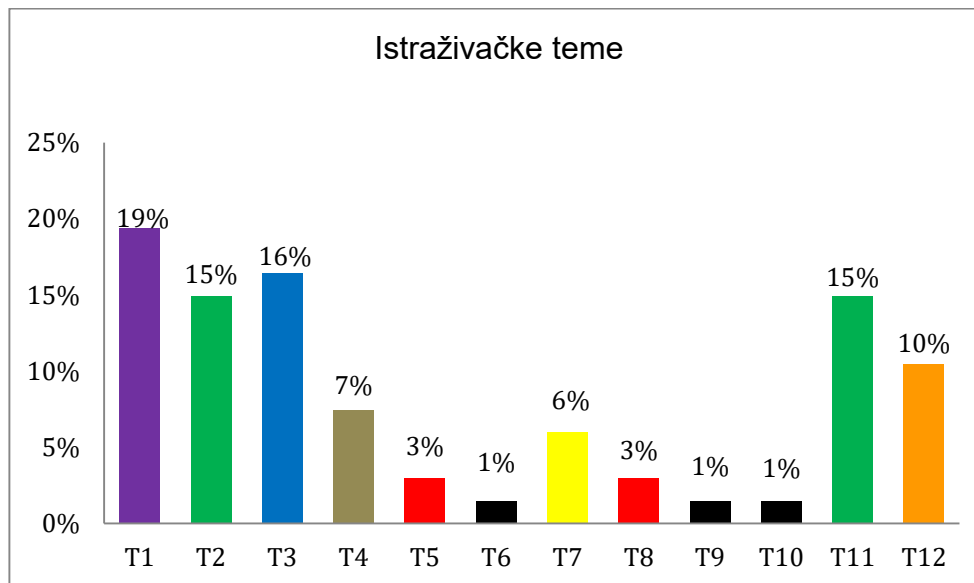
	N	%	%	%
Savjetovanje	8	38,1	38,1	38,1
Savjetovanje specifično (biblioterapija, teškoće u razvoju...)	10	47,6	47,6	85,7
Suradnja u savjetovanju	3	14,3	14,3	100,0
Ukupno	21	100,0	100,0	

U gotovo polovini empirijskih studija (47%) ispitivano je područje primjene savjetodavne podrške u prethodno navedenim specifičnim elementima, a 38% se odnosi na opće područje savjetovanja. U nekolicini studija ispitivano je područje suradnje u savjetovanju (14%), i to procjenu suradnje sa odgajateljima iz perspektive roditelja i stručnih suradnika, zatim iz perspektive odgajatelja i stručnih suradnika te iz perspektive odgajatelja i roditelja.

Analizirajući ciljeve i podciljeve definirano je i izdvojeno 12 tema: 1- kompetencije za savjetovanje, 2- percepcija savjetodavne podrške, 3- suradnja sa stručnim suradnicima, 4- teškoće u razvoju, 5- darovita djeca, 6- samohrani roditelji, 7- biblioterapija kao intervencija, 8- etika, 9-profesionalno sagorijevanje, 10- mentalno zdravlje, 11- suradnja s roditeljima, 12- suradnja s odgajateljima grafički prikazanih na Slici 6 i tabelarno (Prilog 3).

Na Slici 5 prikazana je zastupljenost 12 istraživačkih tema izdvojenih analizom ciljeva i podciljeva u 21 empirijskom istraživanju.

Slika 5: Istraživačke teme

Legenda: Istraživane teme: T1- kompetencije za savjetovanje, T2- percepcija savjetodavne podrške, T3- suradnja sa stručnim suradnicima, T4- teškoće u razvoju, T5- darovita djeca, T6- samohrani roditelji, T7- biblioterapija kao intervencija, T8- etika, T9- profesionalno sagorijevanje, T10- mentalno zdravlje, T11- suradnja s roditeljima, T12- suradnja s odgajateljima

Tema kompetencije za savjetovanje (T1) prisutna je u 19% pregledanih diplomskih radova te odmah nakon nje slijedi tema suradnje sa stručnim suradnicima (T3) sa 16% zastupljenosti. Percepcija savjetodavne podrške (T2) i suradnja s roditeljima (T11) zastupljene su svaka sa 15% u ukupnom broju radova. Suradnja s odgajateljima (T12) pojavljuje se u 10% pregledanih radova. U nešto manjem postotku bile su zastupljene ostale teme: teškoće u razvoju (T4) sa 7%, biblioterapija kao intervencija (T7) sa 6%, darovita djeca (T5) i etika (T8) sa po 3% te sa po 1% samohrani roditelji (T6), profesionalno sagorijevanje (T9) i mentalno zdravlje (T10).

Promatrajući istraživačke teme može se uočiti da su u studijama najčešće istraživane teme bile kompetencije za savjetovanje (19%) te suradnja sa stručnim suradnicima (16%), roditeljima i odgajateljima svaka po 15%.

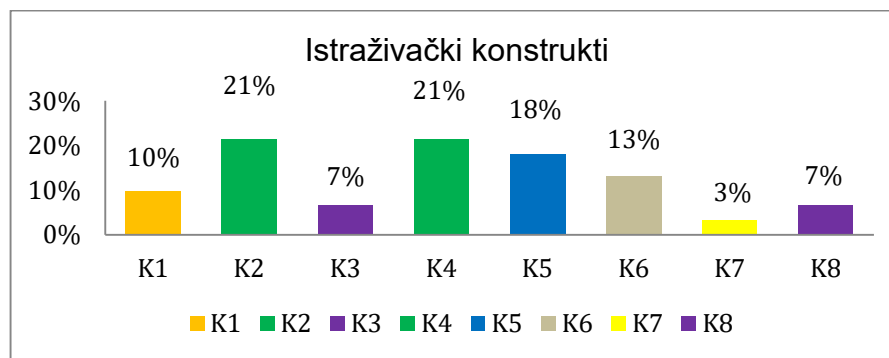
Istraživački konstrukti

U *Psihologijskom rječniku* (Furlan, Kljaić, Kolesarić, Krizmanić, Petz, Szabo i Šverko, 2005) pojam stav uključuje konstrukte poput mišljenja, iskustva, percepcije, procjene, samoprocjene i doživljaja.

Preklapanje više istraživačkih konstrukata čest je slučaj u raznim znanstvenim istraživačkim područjima. Tako se i u empirijskim studijama koje su bile predmet ovog sustavnog pregleda diplomskih radova unutar temeljnog konstrukta stav mogu pronaći konstrukti mišljenje, iskustva, percepcija, procjena, samoprocjena i doživljaj (Prilogu 4).

U većini pregledanih diplomskih radova navedeno je više istraživačkih konstrukata, u prosjeku 3 konstrukta po istraživačkoj studiji, od čega su najčešće bili zastupljeni: mišljenje, iskustva i percepcija sudionika o određenoj temi (Slika 6).

Slika 6: Istraživački konstrukti

Legenda: : K1-kompetencije(znanje, vještine), K2-mišljenje, K3-stavovi, K4-iskustva, K5-percepcija, K6-procjena, K7-doživljaj, K8-samoprocjena

Analizom diplomskih radova uočeno je da se najviše istraživalo mišljenje (21%) i iskustvo (21%), percepcija(18%), procjena (13%), kompetencije (10%), stavovi (7%) i samoprocjena (7%), a najmanje doživljaj (3%).

Istraživani različiti konstrukti u područje savjetodavne podrške roditeljima u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, ukazuju na kompleksnost u pristupu ovoj tematici. Dobiveni nalazi o konstruktima koji su istraženi mogu poslužiti kao smjernica za promišljanje o uporabi jednoznačnih konstrukata kako bi se osigurala mogućnost usporedbe rezultata u budućim istraživanjima. Primjena više sličnih konstrukata ograničava generalizaciju i usporedivost rezultata.

6.4. Zastupljenost nezavisne varijable o oblicima profesionalnog razvoja za stjecanje kompetencija odgajatelja za savjetovanje

Analizirana je zastupljenost nezavisne varijable o oblicima obrazovanja za stjecanje kompetencija odgajatelja za savjetovanje. U Tablici 7 prikazana je zastupljenost teme o oblicima obrazovanja za stjecanje kompetencija odgajatelja za savjetovanje u istraživanjima.

Tablica 7: Zastupljenost nezavisne varijable o oblicima profesionalnog razvoja za stjecanje kompetencija odgajatelja za savjetovanje u istraživanju

Zastupljenost nezavisne varijable o oblicima profesionalnog razvoja za stjecanje kompetencija odgajatelja za savjetovanje u istraživanju				
	N	%	%	%
Ne	6	28,6	28,6	28,6
Da	15	71,4	71,4	100,0
Ukupno	21	100,0	100,0	

U većini istraživanja bila je uključena nezavisna varijabla o oblicima profesionalnog razvoja odgajatelja za savjetovanje roditelja (N=15, 71%), dok u trećini analiziranih empirijskih istraživanja tema profesionalnog razvoja nije bila uključena (N=6, 29%).

Zastupljenost teme profesionalnog razvoja odgajatelja u savjetovanju roditelja u gotovo dvije trećine empirijskih istraživanja jasno artikulira značaj koji ima za istraživače diplomante. U njihovom referentnom okviru profesionalni razvoj važna je i aktualna tema, posebice na putu razvijanja i osnaživanja odgajateljskih kompetencija za pružanje savjetodavne podrške roditeljima djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Istraživan doprinos pojedinih oblika profesionalnog razvoja odgajatelja

U empirijskim studijama istraživano je stjecanje kompetencija odgajatelja za savjetovanje roditelja u okviru 3 oblika profesionalnog razvoja odgajatelja prikazane u Tablici 8.

Tablica 8: Istraživani oblici profesionalnog razvoja odgajatelja

Istraživani oblici profesionalnog razvoja odgajatelja za savjetovanje roditelja	N	%	%	%
Nije istraženo	6	28,6	28,6	28,6
Inicijalno obrazovanje	3	14,3	14,3	42,9
Trajni profesionalni razvoj	1	4,8	4,8	47,6
Inicijalno obrazovanje, trajni profesionalni razvoj i samostalno učenje	9	42,9	42,9	90,5
Inicijalno obrazovanje i trajni profesionalni razvoj	1	4,8	4,8	95,2
Inicijalno obrazovanje i samostalno učenje	1	4,8	4,8	100,0
Ukupno	21	100,0	100,0	

Najveći broj empirijskih studija (N=9, 43%) uključivao je istraživanje svih triju oblika profesionalnog razvoja odgajatelja za savjetovanje roditelja (inicijalno obrazovanje , trajni profesionalni razvoj i samostalno učenje). U tri studije (14%) istraživano je samo inicijalno obrazovanje, dok su u po jednoj studiji (5%) istraživani: trajni profesionalni razvoj; inicijalno obrazovanje i trajni profesionalni razvoj te inicijalno obrazovanje i samostalno učenje. U 6 empirijskih studija (29%) oblici profesionalnog razvoja odgajatelja za savjetovanje roditelja nisu istraživani.

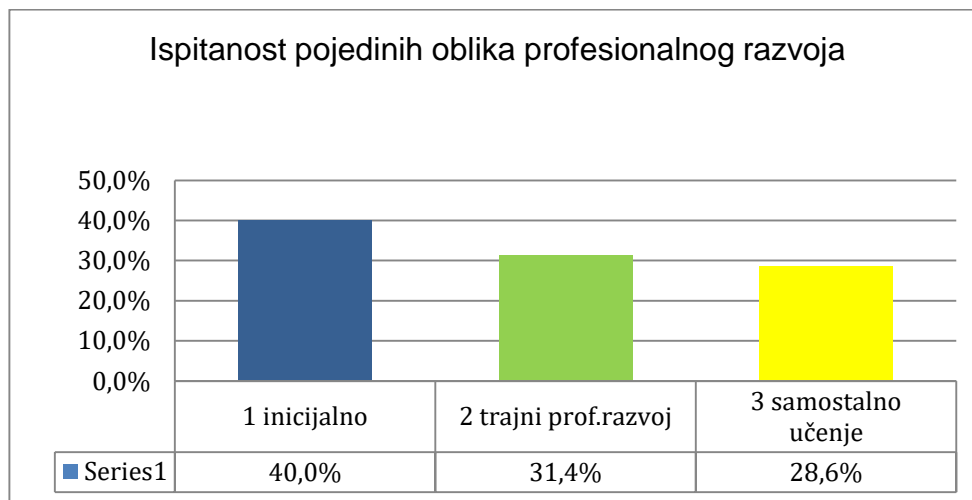
Fatović (2016: 633) u kontekstu unapređenja odgojno- obrazovnog procesa i kurikulumu vrtića, naglašava „*Temeljna je pretpostavka za unaprjeđivanje tih područja kvalitetno i svrsishodno inicijalno obrazovanje na fakultetima te kontinuirano profesionalno usavršavanje svih profesionalaca, poglavito odgojitelja*“.

Šagud (2011: 261) ističe kako bi „*inicijalno obrazovanje odgajatelja kao ishodište profesionalnog razvoja trebalo bi biti komplementarno s kasnijim profesionalnim razvojem i napredovanjem odgajatelja sukladno aktualnim društvenim, političkim, socijalnim, ekonomskim i drugim determinantama koje impliciraju profesionalne i osobne kompetencije praktičara*“.

Sukladno obrazovnim reformama diljem zemalja Europske unije u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja „*većina odgajatelja se opredjeljuje za novi pristup koji obrazovanje određuje kao dinamičan, otvoren i trajan proces temeljen na zahtjevu da je kontinuirani profesionalni razvoj i stalno stručno usavršavanje obveza koja proizlazi iz profesionalne etike i dogovornosti svakog tko je odabrao odgajateljski poziv*“ (Krstović, 2009:178).

Na Slici 7 prikazana je distribucija istraživanja koja uključuje ispitivanje nezavisne varijable o stjecanju kompetencija kroz tri oblika profesionalnog razvoja.

Slika7: Distribucija istraživanja kroz oblike profesionalnog razvoja

Kako je vidljivo iz Slike 7, sva tri oblika profesionalnog razvoja gotovo su podjednako istraživana u svim pregledanim radovima sa malim naglaskom na inicijalno obrazovanje (40%), dok su trajni profesionalni razvoj i samostalno učenje istraživani svaki u oko 30% diplomskih radova.

Postoje brojna preklapanja u rezultatima empirijskih studija vezanih uz stavove o kompetencijama odgajatelja iz područja savjetovanja roditelja ovisno o oblicima njihovog profesionalnog razvoja.

Odgajatelji se u većoj mjeri slažu kako je inicijalno obrazovanje oblik koji u manjoj mjeri doprinosi razvoju njihovih kompetencija za savjetodavni rad s roditeljima, dok se u većoj mjeri smatraju osposobljenima za isto područje kroz trajni profesionalni razvoj i samostalno učenje (Babić Milih, 2019; Hrestak, 2018; Petrov, 2017; Mikelić, 2015; Košeto, 2013 i Debelić, 2012).

Babić (2015) u nalazima prikazuje kako stručni suradnici kao značajan ograničavajući čimbenik za kvalitetnu suradnju odgajatelja i stručnih suradnika navode

upravo inicijalno obrazovanje koje nije adekvatno suvremenim potrebama te smatraju da potonje treba osuvremeniti uvođenjem kolegija iz područja savjetovanja roditelja.

U empirijskim studijama koje su se bavile područjem savjetovanja u specifičnim elementima također je vidljivo da postoji potreba odgajatelja za kvalitetnijem inicijalnom obrazovanju u području savjetovanja vezanom uz mentalno zdravlje djece (Babić Milih, 2019), primjenu razvojne biblioterapije (Babić, 2019; Hrestak, 2018), suradnju sa samohranim roditeljima (Košeto, 2013), roditeljima djece s teškoćama u razvoju (Jukić, 2017) te problematiku profesionalne etike odgajatelja (Jukić, 2017 i Mikelić, 2015).

Jukić (2017:31) ukazuje na potrebu odgajatelja za učenjem i podrškom na razini ustanove te u nalazima ističe kako inicijalno obrazovanje ipak ima svoj doprinos razvoju kompetencija odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima.

Naime, uočeno je da postoje podudaranja u rezultatima koji ukazuju kako studenti i odgajatelji koji su imali priliku tijekom inicijalnog obrazovanja slušati sadržaje vezane uz savjetovanje procjenjuju višu razinu vlastitih kompetencija za pružanje savjetodavne podrške roditeljima, kao i višu razinu interpersonalnih i intrapersonalnih vještina (Grubica, 2017; Jukić, 2017; Petrov, 2017; Kordić, 2013) što su još neki u nizu argumenata za uvođenje kolegija Savjetovanje kao obavezni predmet u inicijalnom obrazovanju odgajatelja.

Svi prethodno navedeni nalazi ukazuju na potrebu za uključivanjem edukacija u inicijalno obrazovanje i trajni profesionalni razvoj odgajatelja kako bi od samih početaka i cjeloživotno razvijali kompetencije potrebne za to kompleksno i specifično područje.

Šagud (2011:260) ističe kako se *„na razini inicijalnog obrazovanja traže se inovativne obrazovne strategije, te visoka razina djelovanja, učinkovitosti i kvalitete odgojno-obrazovnih ustanova na svim razinama, kako bi se moglo odgovoriti na izazove budućnosti i autentičan kontekst u kojem se odgojno-obrazovna praksa odvija“*....“*Stoga smatramo da bi planiranje i razvoj kurikuluma na visokoškolskoj razini trebao implicirati potrebe kompleksnog konteksta u kojem će participirati kao praktičari, posvećujući veću*

pozornost fleksibilnosti i raznovrsnosti, kako u sadržajnom, tako i u metodičkom pogledu.“
(Šagud, 2011:262).

Testiranjem četverodimenzionalnog modela učiteljskih savjetodavnih kompetencija Gerich i suradnici (2015) kreirali su vrijedan teorijski model koji bi trebao biti uključen pri kreiranju studijskih programa koji će osposobljavanjem odgojno-obrazovnih djelatnika ići u korak sa suvremenim zahtjevima društva.

6.5. Kompletnost odgajatelja u pružanju savjetodavne podrške roditeljima

Kako bi se utvrdilo u kojem broju radova su ispitivane kompetencije odgajatelja i koji nazivi su dobiveni analizirani su radovi i rezultati su prikazani u Tablici 9.

Tablica 9: Analiza nalaza studija koje su ispitivale kompetencije odgajatelja u pružanju savjetodavne podrške roditeljima

Rb	Autor i godina	Procjena / percepcija	Razina procijenjenih kompetencija odgajatelja za savjetovanje	Nalazi
1.	Mikelić, 2015	Odgajatelja o profesionalnoj ulozi i pružanje savjetodavne podrške		Visoko procjenjuju važnost suradnje i savjetodavnog rada s roditeljima
2.	Brgić, 2016	Odgajatelja o suradnji s roditeljima	Odgajatelji se percipiraju osrednje kompetentnima za savjetodavnu podršku roditeljima	Roditelji uvažavaju njihova mišljenja i prijedloge vezane uz odgoj i obrazovanje djece
3.	Dorđević, 2018	Roditelja o pruženoj savjetodavnoj podršci		Visoka razina uvažavanja savjetodavne podrške odgajatelja
4.	Bošnjak, 2015	Roditelja o pruženoj savjetodavnoj podršci	Visoka razina kompetencija	Visoka razina uvažavanja odgajateljske podrške i spremnosti roditelja na suradnju
5.	Babić, 2019	Roditelja o pruženoj savjetodavnoj podršci		Zadovoljstvo profesionalnim kompetencijama odgajatelja
6.	Vrsalović Nardelli, 2019	Roditelja o pruženoj savjetodavnoj podršci	Razina kompetencija u pozitivnoj korelaciji s razinom obrazovanja odg.	Zadovoljstvo profesionalnim kompetencijama odgajatelja

7.	Dragičević, 2015	Roditelja darovite djece o pruženoj savjetodavnoj podršci		Zadovoljstvo profesionalnim kompetencijama odgajatelja
8.	Srića, 2014	Roditelja o pruženoj savjetodavnoj podršci		Zadovoljstvo profesionalnim kompetencijama odgajatelja
9.	Tadić, 2014	Roditelja o pruženoj savjetodavnoj podršci		Zadovoljstvo profesionalnim kompetencijama odgajatelja
10.	Hrestak, 2018	Odgajateljskih kompetencija specifično za biblioterapiju	Osrednja razina osposobljenosti	Viša dob i godine radnog staza povezani s procjenjenom višom razinom kompetencija za savjetovanjem
11.	Josipović Nemec, 2018	Odgajateljskih kompetencija specifično za biblioterapiju	Osrednja razina kompetentnosti	Viša dob i godine radnog staza povezani s procjenjenom višom razinomkompetencija za savjetovanjem
12.	Grubica, 2017	Studenata o odgajateljskim kompetencijama za savjetovanje	Osrednja razina osposobljenosti	Viša dob i godine radnog staza povezani s procjenjenom višom razinomkompetencija za savjetovanjem
13.	Kordić, 2013	Komunikacijskih vještina odgajatelja	Više razine procjenjenih komunikacijskih vještina odgajatelja	Viša dob i godine radnog staza povezani s procjenjenom višom razinomkompetencija za savjetovanjem
14.	Debelić, 2012	Odgajatelja o kompetencijama za savjetovanja (osobine savjetovatelja)	Visoka razina procjene potrebe za karakteristikama kvalitetnih savjetovatelja	Odgajatelji koji su se stručno usavršavali u području savjetovanja procjenjuju da su im karakteristike kvalitetnog savjetovatelja potrebnije pri savjetovanju roditelja predškolske djece u odnosu na odgajatelj koji se nisu stručno usavršavali na tom području
15.	Petrov, 2017	Odgajatelja o roditeljskoj uključenosti	Odgajatelji se percipiraju osrednje kompetentnima za savjetodavnu podršku roditeljima	Odgajatelji veću prednost procjeni pripremljenosti za područje savjetovanja i partnerstva s roditeljima, daju neformalnom obrazovanju i životnom iskustvu, nego li formalnom obrazovanju
16.	Babić, 2015	Stručni suradnici o suradnji s odgajateljima u procesu savjetovanja roditelja	Stručni suradnici procjenjuju više od 50% odgajatelja kompetentnima za pružanje savjetodavne podrške	Stručni suradnici procjenjuju kompetencije odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima na višoj razini nego sami odgajatelji
17.	Jukić, 2017	Odgajatelja za savjetovanje roditelja djece s teškoćama	Važnost podrške ravnatelja, stručnog tima i kolega koje utječu na podizanje profesionalnih kompetencija na tom području	Brojni izazovi u savjetovanju roditelja povezani s kompetencijama i podrškom u ustanovi

Iz analiziranih studija vidljivo je kako odgajatelji visoko procjenjuju važnost suradnje i savjetodavnog rada s roditeljima bez obzira na dob, duljinu radnog staža i stupanj obrazovanja te su svjesni svoje profesionalne uloge u istima. „*Vrijeme i situacije s kojima se susreću jedina su prava prilika za uvježbavanje vještina suočavanja i donošenja etički poželjnih odluka*” (Mikelić, 2015:50).

Odgajatelji se također u većoj mjeri slažu da „*roditelji uvažavaju mišljenja i prijedloge odgajatelja tijekom individualnih razgovora*“ vezane uz odgoj i obrazovanje djece što pokazuje i uvažavanje profesionalnih kompetencija samih odgajatelja (Brgić, 2016:27).

S druge strane, u rezultatima empirijskih studija vidljivo je da se roditelji kao korisnici usluga u ustanovama ranog i predškolskog odgoja u većoj mjeri slažu da: „*se savjetuju s odgajateljima oko odgoja svog djeteta*“ (Đorđević, 2018:29-30); „*su spremni surađivati s odgajateljima u bilo kojem obliku ; se roditelji i odgajatelji bolje upoznaju kroz različite oblike suradnje ; je povjerenje vrlo važno pri izgradnji odnosa sa odgajateljima; savjete i prijedloge odgajatelja smatraju dobrodošlima; kroz verbalnu i neverbalnu komunikaciju sa odgajateljem roditelj saznaje kakvu sliku o djetetu ima odgajatelj; uvažavaju i postupaju prema savjetima i prijedlozima odgajatelja vezanih uz odgoj djeteta; su odgajatelji kompetentni za rad*“ (Bošnjak, 2015:54).

Za odgajatelje je vrlo ohrabrujuće i poticajno saznanje da roditelji kao sudionici u većini analiziranih empirijskih studija upravo suradnju s odgajateljima stavljaju na prvo mjesto i procjenjuju je vrlo kvalitetnom te naglašavaju zadovoljstvo profesionalnim kompetencijama odgajatelja, suradnjom, otvorenom komunikacijom, visokom razinom empatije, aktivnim slušanjem, poštivanjem načela povjerljivosti i sl. (Babić, S., 2019; Vrsalović Nardelli, 2019; Đorđević, 2017; Bošnjak, 2015; Dragičević, 2015; Srića, 2014 i Tadić, 2014).

Iz nalaza empirijskih studija može se primijetiti kako su veća dob i više godina radnog staža odgajatelja/studenata u pozitivnoj korelaciji sa višom razinom stečenih kompetencija za savjetodavnu podršku roditeljima na općem području savjetovanja kao i na području

savjetovanja u specifičnim elementima primjeni razvojne biblioterapije (Hrestak, 2018; Josipović Nemeć, 2018; Grubica, 2017 i Kordić, 2013).

Slično je utvrđeno u istraživanju Skočić Mihić, Blanuša Trošelj i Katić (2015) gdje dobiveni nalazi ukazuju na višu razinu odgajateljskih kompetencija za savjetodavnu podršku roditeljima sa većom dobi dobi i godinama staža odgajatelja.

Debelić (2012:53) je u svojoj studiji prikazala da *„odgajatelji koji su se stručno usavršavali u području savjetovanja procjenjuju da su im karakteristike kvalitetnog savjetovatelja potrebnije pri savjetovanju roditelja predškolske djece u odnosu na odgajatelj koji se nisu stručno usavršavali na tom području.“*

Postoje i preklapanja u nalazima niza empirijskih studija koja ukazuju da se odgajatelji percipiraju osrednje kompetentnima za savjetodavnu podršku roditeljima (Josipović Nemeć, 2018; Petrov, 2017 i Brgić, 2016).

Slično, osrednje percipirane kompetencije odgajatelja za savjetovanje roditelja utvrđene su u studiji Skočić Mihić i suradnika (2015).

Nastavno na identificirane nalaze empirijskih studija koji govore o samopercepciji odgajatelja kao osrednje kompetentnim za savjetovanje roditelja, rezultati empirijske studije Babić (2015) ukazuju na drugačiju perspektivu stručnih suradnika. Oni procjenjuju da *„polovica (47%) odgajatelja ima razvijene vještine za savjetovanje roditelja“* (Babić, 2015:49).

U kritičkom osvrtu na rezultate autorica Babić (2015) problematizira dobivene nalaze obzirom na se činjenicu da je na području inicijalnog obrazovanja edukacija o savjetodavnoj podršci za sada jedino moguća u sklopu izbornog kolegija Savjetovanje, Učiteljskog fakulteta u Rijeci (Skočić Mihić i sur., 2015) te se postavlja pitanje je li uistinu skoro polovina odgajatelja osposobljena za savjetodavnu podršku.

Jukić (2017:26) u okviru nalaza vezanih uz kompetencije odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima djece s teškoćama navodi izjave odgajatelja o nedostatnom

formalnom obrazovanju, nedostatnom iskustvo i nedostatnoj institucionalnoj podršci (ravnatelja, stručnog tima i kolega).

Nalaz temeljen na sustavnom pregledu empirijskih studija prikazuje kako većina roditelja očekuje da im odgajatelji pruže savjetodavnu podršku (Babić,2019; Vrsalović Nardelli, 2019; Srića, 2014). Očekivano, obzirom da odgajatelji provode s djecom puno vremena u neposrednom odgojno-obrazovnom radu i vrlo dobro poznaju njihove individualne potrebe i interese te su kao takvi vrijedan izvor informacija i podrške roditeljima.

Vrsalović Nardelli (2019:31) u rezultatima prikazuje da „ *roditelji percipiraju statistički značajno višu razinu podrške odgajatelja u dimenziji dostupnosti, zadovoljstva i kvalitete u odnosu na podršku stručnih suradnika*“. Mogući uzrok ovakvih nalaza može biti veća svakodnevna upućenost roditelja na odgajatelje kao stručnjake koji najviše vremena u vrtiću provode u neposrednom radu s djecom i najbolje ih poznaju te u nedostatnom broju stručnih suradnika.

Slične nalaze dobili su i Mlinarević i Tomas (2010:155-156). Navode da su roditelji „*svojim u odgovorima pokazali da im je potrebna pomoć, pravo usmjeravanje i podrška odgojitelja i stručnih suradnika u socijalizaciji njihova djeteta, kao i pomoć njima samima*“...“ *da bi se pomoglo djeci u jačanju i poticanju socijalne kompetencije, potrebna je otvorena i jasna komunikacija između roditelja i stručnog osoblja, partnerstvo s povjerenjem i prihvaćanjem da bi roditelji znali da u svakom trenutku mogu zatražiti pomoć u slučaju pojave nekog problema.*“

Iako postoji potreba i očekivanje roditelja za savjetodavnom podrškom ona nije roditeljima dostupna u očekivanom obimu u odgojno-obrazovnoj ustanovi (Babić, 2019,Srića, 2014).

Kako bi se ispitali razlozi nedostatne savjetodavne podrške u vrtićkom kontekstu, bilo bi poželjno provesti istraživanje kojim bi se utvrdilo na koje načine su roditelji tražili podršku te koju su povratnu informaciju dobili od strane odgojno-obrazovnih stručnjaka.

Nadalje, u analiziranim studijama uočena je još jedna podudarnost u roditeljskoj percepciji savjetodavne podrške koja ukazuje na činjenicu da roditelji koji očekuju te su imali iskustvo savjetodavne podrške od strane odgajatelja iskazuju višu razinu dostupnih informacija, zadovoljstva kao i kvalitete kada je u pitanju pružena podrška odgajatelja (Babić, 2019; Vrsalović Nardelli, 2019; Dragičević, 2015; Srića, 2014).

Srića (2014) u nalazima prikazuje pozitivan stav roditelja prema savjetodavnoj podršci odgajateljai navodi kako je on „*između ostalog, posljedica je otvaranja vrata obiteljima kako bi zajedno, suradnički planirali odgojno-obrazovni rad, sa ciljem uvažavanja i podržavanja roditeljskih kompetencija te nastojanja da u što većoj mjeri budu uključeni u skladu sa svojim interesima i mogućnostima*“ (Srića, 2014:39).

Dragičević (2015) u svojoj kvalitativnoj studiji prikazuje iskustva roditelja vezana uz prepoznavanje potencijalne darovitosti kod djece upravo od strane odgajatelja te iskazuju zadovoljstvo pruženom podrškom i kvalitetnom komunikacijom.

Mlinarević i Tomas (2010) su unutar svog istraživanja *Partnerstvo roditelja i odgojitelja–čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta* dobili slične rezultate kao i prethodno spomenute diplomantice koji prikazuju da se većina roditelja također izrazila zadovoljstvo što se tiče informiranosti i pružene podrške od strane odgajatelja.

Tadić (2014) u nalazima svoje empirijske studije prikazuje kako roditelji percipiraju savjetodavnu podršku. Roditelji procjenjuju podršku koju zajedno pružaju odgajatelji i stručni suradnici djelomičnom te smatraju da ovaj oblik savjetodavne podrške koji objedinjuje dva profila odgojno-obrazovnih stručnjaka nije u jednakoj ni dovoljnoj mjeri omogućen roditeljima.

U prilog prethodno navedenoj percepciji roditelja vezanoj uz savjetodavnu podršku koja uključuje tim odgajatelja i stručnih suradnika zasigurno ide neprilagođenost postojećih mjerila *Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe* (2008) sa stvarnim brojem stručnih suradnika zaposlenih ovisno o veličini vrtića te broju djece koja su u njega upisana (Babić, 2015).

Drugi mogući razlog nejednake i nedovoljne savjetodavne podrške od strane odgajatelja i stručnih suradnika može se tražiti i u nedovoljnoj suradnji između ova dva profila odgojno-obrazovnih stručnjaka što je vidljivo i u nalazima pojedinih empirijskih studija (Brgić, 2016; Babić, 2015; Srok, 2012).

6.6. Oblici suradnje i iskustva u pružanju savjetodavne podrške roditeljima

6.6.1. Oblici suradnje u pružanju savjetodavne podrške roditeljima

U analizi dobivenih rezultata polazi se od teorijskog koncepta oblika suradnje koji je razrađen u 6 oblika suradnje: roditeljski sastanci, individualni razgovori, radionice, svečanosti, izleti i volontiranje u skupini (Srića, 2014).

Navedenim mjernim instrumentom ispitivalo se roditeljsko sudjelovanje u različitim oblicima suradnje (Srića, 2014, Bošnjak, 2015). Dobiveni su slični rezultati koji pokazuju da roditelji najčešće sudjeluju na roditeljskim sastancima, individualnim razgovorima, radionicama i svečanostima, dok su najmanje prisutni pri izletima i volontiranju u skupini (Bošnjak, 2015 i Srića, 2014). Mikelić (2015:38) je utvrdila kako odgajatelji kao najzastupljenije oblike suradnje i savjetovanja navode individualne razgovore i roditeljske sastanke te odmah nakon toga slijede izleti, radionice, suradnja putem kutića za roditelje, dok se kao najmanje zastupljeni oblik suradnje također navodi uključivanje roditelja u neposredan odgojno-obrazovni rad što je vidljivo i kod Petrov (2017). Petrov(2017:34) navodi da odgajatelji kao oblike suradnje s roditeljima najčešće provode individualne razgovore, radionice i roditeljske sastanke, dok su rjeđe svečanosti, volontiranje roditelja u skupini i izleti.

Košković (2013:52) je u studiji slučaja ustanovila da odgajatelji s majkom djeteta s teškoćama u razvoju od oblika suradnje najčešće provode individualne razgovore, roditeljske

sastanke i radionice. Osim prethodno navedenih, odgajateljice ističu tzv. „*putujuće bilježnice*“, video i foto dokumentaciju koji imaju za cilj bolju svakodnevnu izmjenu informacija te poticanje roditelja na veću uključenost u rad skupine.

Slične rezultate u odnosu na oblik suradnje ali za područje primjene razvojne biblioterapije dobila je Babić (2019). Više od četvrtine roditelja preporuke vezane uz primjenu razvojne biblioterapije dobiva tijekom svakodnevnih razgovora (dolaska i odlaska iz vrtića), četvrtina tijekom individualnih informacija, petina na roditeljskim sastancima te najmanje na zajedničkim druženjima (Babić, 2019:45).

Babić (2015:30) je prikazala da stručni suradnici percipiraju da je najznačajnije njihovo uključivanje i suradnja s odgajateljima pri individualnim razgovorima, ali su pri ovom obliku suradnje uključeni manje nego što bi trebali. U velikoj mjeri percipiraju svoje uključivanje u roditeljske sastanke i radionice za roditelje, dok pri volontiranju roditelja u skupini, radnim akcijama, svečanostima i izletima svoje uključivanje i suradnju s roditeljima smatraju osrednje značajnim.

Analizirajući prethodne rezultate empirijskih studija može se uočiti kako su individualni i roditeljski sastanci te radionice tri najčešće provedena oblika suradnje i savjetovanja s roditeljima.

Postoji preklapanje u nalazima studija vezanih uz vrlo malu zastupljenost volontiranja roditelja u skupini. Budući da se tijekom uključivanja roditelja u neposredni odgojno-obrazovni rad ostvaruje i bolja povezanost sa odgajateljem, ovaj oblik suradnje omogućio bi ostvarivanje partnerstva i boljeg međusobnog razumijevanja što bi u konačnici imalo pozitivan učinak na pružanje savjetodavne podrške roditeljima.

Manja uključenost i suradnja stručnih suradnika s odgajateljima tijekom individualnih razgovora trebala bi biti indikacija za unošenje promjena u praksi, budući da su stručni suradnici baš u ovom obliku suradnje često najveća potpora te u timu s odgajateljima mogu podići razinu kvalitete pružanja savjetodavne podrške roditeljima.

6.6.2. Iskustva u suradnji odgajatelja i stručnih suradnika u pružanju savjetodavne podrške

Analiza ključnih elemenata u suradnji odgajatelja i stručnih suradnika te stavova ovih stručnjaka o unapređenju međusobne suradnje prikazani u Tablici 10.

Tablica 10: Analiza suradnje odgajatelja i stručnih suradnika u pružanju savjetodavne podrške

Redni broj	Autor i godina	Dobrobiti suradnje odgajatelja i stručnih suradnika	Ključni problemi u suradnji odgajatelja i stručnih suradnika	Stavovi odgajatelja i stručnih suradnika o unapređenju međusobne suradnje
1.	Babić Milih, 2019	(1) Podizanje kompetencija odgajatelja (edukativno djelovanje u timu)		(1) Dostupnost podrške stručnih suradnika
2.	Hrestak, 2018	(1) Podizanje kompetencija odgajatelja (primjena razvojne biblioterapije)		(1) Dostupnost podrške stručnih suradnika
3.	Josipović Nemeč, 2018	(1) U svom radu učestalije koriste problemske slikovnice i priče za socijalnu uključenost		(1) Dostupnost podrške stručnih suradnika
4.	Brgić, 2016	(1) Stručni suradnici i odgajatelji imaju ravnopravne uloge pri savjetovanju roditelja		
5.	Kordić, 2013	(1) Samoprocjenjuju višu razinu intrapersonalnih i neverbalnih vještina u komunikaciji s roditeljima		(1) Dostupnost podrške stručnih suradnika
6.	Jukić, 2017		(1) Nedovoljna učinkovitost suradnje između odgajatelja i stručnih suradnika (niska razina komunikacije i suradnje sa stručnim timom, politika vrtića)	(1) Zajedničko razmatranje problema
7.	Babić, 2015		(2) Nedostatno inicijalno obrazovanje odgajatelja i stručnih suradnika čimbenicima koji	(2) Kvalitetnijim cjeloživotnim obrazovanjem, kvalitetnim međuljudskim odnosima,

			ograničavaju kvalitetnu suradnju; odgajatelji nedovoljno pozivaju na suradnju	promjenom percepcije o međusobnim profesionalnim ulogama, unaprjeđenjem timskog rada, partnerstvom obitelji i ustanove, uz poštivanje pedagoških standarda i reorganizacija inicijalnog obrazovanja uvođenjem više sadržaja iz područja savjetovanja roditelja
8.	Srok, 2012	(1) Odgajatelji koji su prilikom savjetovanja roditelja imali pomoć stručnjaka u većoj mjeri smatraju da je ostvarena adekvatna suradnja sa stručnim suradnicima prilikom spomenutog savjetovanja	(1) Gotovo polovica odgajatelja (49,4%) smatra a stručni suradnici ne preuzimaju inicijativu prilikom savjetovanja s roditeljima (stručni suradnici deklarativno surađuju, uloga nadređenog, ometajući su faktor, ne uključuju se na vrijeme)	Uključenost stručnih suradnika u proces savjetodavne podrške roditeljima, pružanje pomoći od strane stručnih suradnika, timska suradnja, poželjan sličan vrijednosni sustav prilikom suradnje odgajatelja i stručnih suradnika

Legenda: Sudionici: (1)odgajatelji, (2) stručni suradnici

Temeljem prikazanih nalaza vidljivo je pozitivan utjecaj suradnje sa stručnim suradnicima u podizanju kompetencija odgajatelja u svakodnevnom radu sa djecom kao i pri pružanju savjetodavne podrške roditeljima.

Babić Milih (2019:56) prikazuje odgajateljsku percepciju da se suradnja odnosi na edukativno djelovanje sa stručnim timom pa jedna odgajateljica govori da „...*odgajatelj može djelovati vrlo edukativno, također u suradnji sa stručnim timom*“ (1/15).

Hrestak (2018:49) u nalazima empirijske studije navodi da „*Odgajatelji koji izjavljuju da imaju podršku stručnih suradnika procjenjuju višu razinu kompetencija u primjeni razvojne biblioterapije*“.

Josipović Nemeć (2018:60) ističe kako odgajatelji koji su se izjasnili da imaju podršku stručnih suradnika u svom radu učestalije koriste problemske slikovnice i priče za

socijalnu uključenost za razliku od odgajatelja koji su se izjasnili da nemaju podršku stručnih suradnika.

Brgić (2016:27) je u rezultatima istraživanja prikazala da se odgajatelji u većoj mjeri slažu da prihvaćaju savjete stručnih suradnika te da stručni suradnici i odgajatelji imaju ravnopravne uloge pri savjetovanju roditelja.

Kordić (2013: 43-57) ističe da odgajatelji koji su imali pomoć stručnjaka pri savjetovanju roditelja samoprocjenjuju višu razinu intrapersonalnih i neverbalnih vještina u komunikaciji s roditeljima u odnosu na ostale odgajatelje koji nisu imali ovakvu pomoć.

Još jedna značajka koja se istaknula prilikom ovog sustavnog pregleda diplomskih radova je pitanje nedovoljne učinkovitosti suradnje između odgajatelja i stručnih suradnika koja ima pozadinu u niskoj razini komunikacije i suradnje sa stručnim timom čemu pogoduje politika vrtića (Jukić, 2017:39-40) i Srok (2012).

Babić (2015) u rezultatima prikazuje „da stručni suradnici u najvećoj mjeri percipiraju nedostatno inicijalno obrazovanje odgajatelja i stručnih suradnika čimbenicima koji ograničavaju kvalitetnu suradnju“. Stručni suradnici „*djelomično se slažu da ih odgajatelji nedovoljno pozivaju na suradnju*“ (Babić, 2015:37).

Srok (2012:50-53) je u svojoj empirijskoj studiji utvrdila da gotovo polovica odgajatelja (49,4%) smatra da stručni suradnici ne preuzimaju inicijativu prilikom savjetovanja s roditeljima, uključuju se na deklarativnoj razini, imaju ulogu ometajućeg faktora i ne uključuju se na vrijeme.

Iako postoje negativne konotacije vezane uz suradnju odgajatelja i stručnih suradnika u potonjem istraživanju, važno je naglasiti da unatoč takvim stavovima odgajatelja postoje statistički značajne razlike među ispitanicima unutar iste studije u pogledu dosadašnjeg iskustva u savjetovanju te uspostavljene suradnje sa stručnim suradnicima. „*Odgajatelji koji su prilikom savjetovanja roditelja imali pomoć stručnjaka u većoj mjeri smatraju da je*

ostvarena adekvatna suradnja sa stručnim suradnicima prilikom spomenutog savjetovanja za razliku od odgajatelja kojima nije pružena pomoć stručnjaka prilikom savjetovanja roditelja“ (Srok, 2012:56-57).

Kako je na početku poglavlja istaknuto odgajatelji i stručni suradnici svjesni su važnosti međusobne suradnje kao i nedostataka unutar iste. Analiza empirijskih studija ukazuje na stavove odgajatelja i stručnih suradnika o unapređenju međusobne suradnje.

Babić (2015:39) u rezultatima empirijske studije prikazuje kako *„najveći broj stručnih suradnika misle da bi se međusobna suradnja najviše unaprijedila kvalitetnijim cjeloživotnim obrazovanjem, kvalitetnim međuljudskim odnosima, promjenom percepcije o međusobnim profesionalnim ulogama, unaprijeđenjem timskog rada, partnerstvom obitelji i ustanove, zatim uz poštivanje pedagoških standarda i inicijalno obrazovanje uvođenjem različitih kolegija iz područja savjetovanja roditelja“*. Stručni suradnici navode još i *„značaj suradničkog učenja putem zajednica učenja ili interesnih grupa“* (Babić, 2015:48).

U empirijskim studijama koje su u uzorku imale odgajatelje, vidljivi su prijedlozi za unapređenje suradnje sa stručnim suradnicima.

Odgajatelji smatraju da međusobnoj suradnji odgajatelja i stručnih suradnika ide u prilog *„zajedničko razmatranje problema“* (Jukić, 2017:31) te dostupnost podrške stručnih suradnika (Babić Milih, 2019; Hrestak, 2018; Josipović Nemeć, 2018; Kordić, 2013). Srok (2012) ukazuje na stavove odgajatelja o čimbenicima koji pozitivno utječu na njihovu suradnju sa stručnim suradnicima poput *„uključenosti stručnih suradnika u proces savjetodavne podrške roditeljima, pružanje pomoći od strane stručnih suradnika, timske suradnje“* (Srok, 2012:30). *Više od 50 % odgajatelja se slaže da je „sličan vrijednosni sustav poželjan prilikom suradnje odgajatelja i stručnih suradnika“* (Srok, 2012:32).

7. RASPRAVA

U fokusu je ovog rada bilo dati pregled rezultata istraživanja koji ispituju percepciju savjetodavne podrške različitih dionika u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u okviru 21 empirijske studije provedene u diplomskim radovima.

Svrha ovog rada bilo je sažimanje nalaza dobivenih u studijama koji istražuju različite aspekte savjetodavne podrške roditeljima u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sukladno istraživačkim pitanjima. Sve studije imaju empirijski nacrt istraživanja i provedene su u okviru diplomskih radova iz izbornog kolegija Savjetovanje. Metoda sustavnog pregleda diplomskih radova osigurava objektivan i transparentan prikaz nalaza empirijskih studija, koji bi u svakom ponovljenom postupku dali iste rezultate.

Baumeister & Leary (1997) navode da se dobrim sustavnim pregledom literature može proširiti teorija te davati implikacije, konkretno u ovom radu na praksu savjetodavne podrške roditeljima. Sustavni pregled za razliku od pojedinačnih empirijskih studija omogućuje da se otkrije veza između više empirijskih nalaza te da se ti nalazi sintetiziraju kako bi se dobila cjelovitija slika odnosa i eventualnih proturječnosti u dobivenim nalazima istraživanja s ciljem boljeg razumijevanja kompetencija odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Do sada nije učinjen sustavni pregled iz koji bi objedinio i kritički procijenio dobivene nalaze, u cilju boljeg razumijevanja pitanja kompetencija odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima.

Veći dio empirijskih istraživanja ispituje odgajateljsku percepciju kompetencija za savjetodavnu podršku roditeljima i roditeljsku percepciju savjetodavne podrške odgajateljeva, dok se nekolicina radova bavi perspektivom stručnih suradnika, studenata i djeteta s teškoćom u razvoju. Sudionici u analiziranim istraživanjima bili su odgajatelji, roditelji, stručni suradnici i studenti.

U analiziranim empirijskim studijama istraživalo više različitih konstrukata, od stava do njegovih komponenti poput mišljenja, iskustva, percepcije, procjene, samoprocjene i doživljaja (Furlan, Kljaić, Kolesarić, Krizmanić, Petz, Szabo i Šverko, 2005). Najčešće su istraživani konstrukti mišljenja, iskustva, percepcije i procjene, a manje kompetencije, stavovi, samoprocjena i doživljaj, pa se može steći dojam da daju fragmentiranu sliku. Nadalje, zbog određenih razlika unutar studija moguće da nije dovoljno jasno opisuju li dobiveni nalazi iste komponente rada primjenom različitih konstrukata ili se dobiveni nalazi trebaju analizirati izdvojeno po studijama bez povezivanja. Upravo, Siddaway (2014) problematizira pouzdanost rezultata u kontekstu implikacija koje imaju. Stoga, u ovom radu treba istaknuti da je potrebno pažljivo analizirati dobivene nalaze u implementaciji rezultata za buduće kreiranje prakse i profesionalnog razvoja odgajatelja.

Pregledom istraživanja koja su se provodila kontinuirano unazad osam godina vidljivo je da dominiraju kvantitativne studije provedene na uzorcima roditelja i odgajatelja. U prikazu nalaza analiziranih studija vidljiva su njihova brojna preklapanja te se na taj način njihovi nalazi mogu promatrati kroz prizmu puno većeg uzorka (roditelji, N=976; odgajatelji, N= 1.011) nego je to slučaj u pojedinačnim studijama.

Istraživački interes za sudionike, područja i teme istraživanja potiče od diplomanata koji su većoj mjeri odgajatelji iz prakse (Skočić Mihić, usmena korespondencija). Usmjerenost na roditelje i odgajatelje je očekivana, budući da su upravo ti sudionici najčešće u svakodnevnom kontaktu i odnosu u kojem se može pružiti savjetodavnoj podrška. Odgajatelj je stručnjak koji najviše vremena provodi u neposrednom radu s djecom te je stoga upravo on najdragocjeniji izvor informacija roditelju, bilo da je riječ o svakodnevnom prenošenju informacija ili je pak u pitanju neki problem kojeg se kroz pružanje savjetodavne podrške nastoji zajednički što uspješnije riješiti.

Velika zastupljenost teme profesionalnog razvoja odgajatelja u savjetovanju roditelja u empirijskim studijama ide u prilog činjenici da je profesionalni razvoj važna i aktualna tema, posebice na putu razvijanja i osnaživanja odgajateljskih kompetencija, u ovom slučaju

vezanih uz savjetodavnu podršku roditeljima djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Sukladno obrazovnim reformama diljem zemalja Europske unije u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja „*većina odgajatelja se opredjeljuje za novi pristup koji obrazovanje određuje kao dinamičan, otvoren i trajan proces temeljen na zahtjevu da je kontinuirani profesionalni razvoj i stalno stručno usavršavanje obveza koja proizlazi iz profesionalne etike i dogovornosti svakog tko je odabrao odgajateljski poziv*“ (Krstović, 2009:178).

Potrebno je istaknuti nalaze koji ukazuju da inicijalno obrazovanje ipak doprinosi razvoju odgajateljskih kompetencija za savjetodavnu podršku roditeljima (Grubica, 2017; Jukić, 2017; Petrov, 2017; Kordić, 2013).

Važnost institucijskog konteksta za profesionalni razvoj odgajatelja, povezivanje sustručnjaka te razvijanje profesionalnih kompetencija odgajatelja tijekom studija neke su od bitnih okosnica za unapređenje kvalitete u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koje navode autorice (Vujičić, 2011; Slunjski, 2008 i Blanuša Trošelj, 2018).

Testiranjem četverodimenzionalnog modela učiteljskih savjetodavnih kompetencija Gerich i suradnici (2015) kreirali su vrijedan teorijski model koji bi trebao biti uključen pri kreiranju studijskih programa koji će osposobljavanjem odgojno-obrazovnih djelatnika ići u korak sa suvremenim zahtjevima društva.

Teorijski model *Bruder i suradnika (2011)* jasno naznačuje potreban set temeljnih vještina i sposobnosti koje su potrebne učiteljima za uspješno savjetovanje roditelja, koje bi učitelji i odgajatelji trebali stjecati u okviru inicijalnog obrazovanja. Osobito bi vrijedno bilo implementirati testove inovativnih strategija (SJT i scenarij slučaja) u obvezni kolegij za stjecanje kompetencija u pružanje savjetodavne podrške roditeljima.

Naime, slično navedenom modelu koncipiran je izborni kolegij Savjetovanje na diplomskoj razini studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje koji se izvodi na Učiteljskom

fakultetu u Rijeci, pod nositeljstvom izv.prof.dr.sc. Sanjom Skočić Mihić. Studenti na sličan način stječu kompetencije za primjenu vještina savjetovanja kroz stjecanje znanja iz teorije savjetovanja, kroz iskustveno učenje i prakticiranje vještina potrebnih u savjetodavnom radu kroz različite oblike grupnog rada.

Stavovi roditelja ukazuju na potrebu za efikasnijom suradnjom odgajatelja i stručnih suradnika pri savjetovanju roditelja, koja je zasigurno povezana i s dostupnosti stručnih suradnika koja nije sukladna propisanim mjerilima Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe (2008).

Iako postoje negativne konotacije vezane uz suradnju odgajatelja i stručnih suradnika u potonjem istraživanju, važno je naglasiti da *„odgajatelji koji su prilikom savjetovanja roditelja imali pomoć stručnjaka u većoj mjeri smatraju da je ostvarena adekvatna suradnja sa stručnim suradnicima prilikom spomenutog savjetovanja za razliku od odgajatelja kojima nije pružena pomoć stručnjaka prilikom savjetovanja roditelj“* (Srok, 2012:56, 57).

Sustavnim pregledom empirijskih studija uočeno je da su i odgajatelji i stručni suradnici svjesni važnosti međusobne suradnje i njenog pozitivnog utjecaja na dobrobit djeteta te kvalitetnu suradnju, partnerstvo i savjetodavnu podršku roditeljima. Suradnja odgajatelja i stručnih suradnika nužna je kako bi se u kontekstu pružanja savjetodavne podrške roditeljima njihove stručne kompetencije nadopunjavale i time omogućile da se prilikom pojave izazovnih situacija ili problema isti što kvalitetnije razmotre i u konačnici što bolje prezentiraju i riješe u partnerstvu s roditeljima.

Kako su međuljudski odnosi jedna od najzahtjevnijih komponenta unutar svake organizacije pa tako i u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, na tim se odnosima treba svakodnevno raditi, što uključuje i razvijanje socijalne kompetencije koja kako tvrdi Sindik (2008:8) *„obuhvaća dvije temeljne sposobnosti: razumijevanje drugih ljudi i razborito postupanje u međuljudskim odnosima.“*

Timski rad još je jedan od važnih oblika suradnje između odgajatelja i stručnih suradnika prilikom kojeg bi prednost trebalo dati uvažavanju međusobnih kompetencija,

otvorenoj komunikaciji, refleksivnoj praksi što je teško ostvarivo ukoliko jedna strana nastupa iz pozicije moći, odnosno koristi hijerarhiju kako bi nametnula svoje stavove.

Čepić (2009:165) ističe upravo timski rad kao vrlo bitan segment suradnje među pojedincima te tvrdi „*da kognitivna raznolikost i distribucija stručnosti promoviraju profesionalni razvoj, posebno u kompleksnom radnom okruženju. Distribucija kognitivnih potencijala na timskoj razini omogućuje organizaciji više fleksibilnosti i postizanje boljih rezultata nego inače*“.

8. ZAKLJUČAK

Odgajatelji unutar svoje profesionalne uloge osim odgojno-obrazovnog rada s djecom imaju i zakonsku obvezu da unutar ostalih poslova surađuju i provode savjetodavni rad s roditeljima. Kako bi što uspješnije pružali potrebnu savjetodavnu podršku roditeljima, odgajatelji trebaju posjedovati niz generičkih i specifičnih kompetencija koje bi se trebale razvijati već pri inicijalnom obrazovanju te kontinuirano usavršavati kroz razne oblike cjeloživotnog učenja.

Na području Republike Hrvatske tema savjetodavne podrške roditeljima u odgojno-obrazovnom kontekstu nije dovoljno istražena i dostupan je relativno mali broj radova ove tematike. Cilj ovog rada bio je sažimanje nalaza svih do sada obranjenih diplomskih radova iz izbornog kolegija Savjetovanje sa tematikom savjetodavne podrške roditeljima radi dobivanja uvida u trenutno stanje na tom području, implikacije dobivenih nalaza za neposrednoj praksi, pružanje okvira za daljnja istraživanja te mogućih smjernica u promišljanjima o sadržajima inicijalnog obrazovanja i trajnog profesionalnog razvoja odgajatelja na ovom području.

Rezultati analiziranih studija ukazuju da postoje razlike u percepciji kompetencija odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima, pri čemu se odgajatelji percipiraju osrednje kompetentnima za pružanje savjetodavne podrške, dok stručni suradnici i roditelji procjenjuju kompetencije odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima na višoj razini. Ova razlika u percepciji kompetencija odgajatelja za pružanje savjetodavne podrške roditeljima može biti poticaj za daljnje studije koje bi detaljnije prikazale što sve podrazumijeva savjetodavna podrška roditeljima i koji čimbenici utječu na različitu percepciju ovih specifičnih kompetencija odgajatelja kod različitih sudionika istraživanja.

Analizirani rezultati ukazuju da odgajatelji i roditelji smatraju individualne razgovore, roditeljske sastanke i radionice najčešće korištenim oblicima suradnje. Roditelji su zadovoljniji suradnjom s odgajateljima kada su uključeni u razne oblike suradnje, dok

stručni suradnici najvažnijim smatraju svoje uključivanje u suradnju pri individualnim sastancima, no u ovaj oblik suradnje uključeni su manje nego što smatraju da bi trebali biti. Ovi nalazi mogu poslužiti kao implikacija za unapređenje buduće odgojno-obrazovne prakse poticanjem roditelja na volontiranje u skupini, kao i smjernica za buduća istraživanja koja bi mogla pojasniti razloge manje uključenosti stručnih suradnika u individualne razgovore.

Ključnim problemima u međusobnoj suradnji odgajatelji smatraju nisku razinu komunikacije i suradnje kojima pogoduje politika vrtića, nepoduzimanje inicijative od strane stručnih suradnika te neadekvatno vrijeme uključivanja u proces pružanja savjetodavne podrške roditeljima. Stručni suradnici kao ključne probleme vide nedostatno inicijalno obrazovanje odgajatelja i stručnih suradnika koje kao takvo ograničava kvalitetnu suradnju te nedovoljno pozivanje na suradnju od strane odgajatelja.

Kako bi se međusobna suradnja unaprijedila odgajatelji predlažu uključenost stručnih suradnika u proces savjetodavne podrške roditeljima, pružanje pomoći od strane stručnih suradnika, timska suradnja te sličan vrijednosni sustav prilikom međusobne suradnje. Stručni suradnici unapređenje suradnje vide u kvalitetnijem cjeloživotnom obrazovanju i međuljudskim odnosima, promjeni percepcije o međusobnim profesionalnim ulogama, unapređenju timskog rada, partnerstvu obitelji i ustanove, poštivanju pedagoških standarda kao i reorganizaciji inicijalnog obrazovanja uvođenjem više sadržaja iz područja savjetovanja roditelja.

Korištenjem metode sustavnog pregleda koja je uključivala analizu empirijskih studija u okviru obranjenih diplomskih radova iz izbornog kolegija Savjetovanje na Diplomskom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Rijeci, koji uključuju problematiku savjetodavne podrške roditeljima, pokušalo se pružiti doprinos i smjernice za daljnja istraživanja, unapređenje inicijalnog obrazovanja te odgojno-obrazovne prakse u kojoj su kompetencije odgajatelja jedan od ključnih čimbenika za podizanje kvalitete u kontekstu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

LITERATURA

1. Anić, V. (2003). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Dodatak. Pravopisni priručnik: dodatak Velikom rječniku hrvatskoga jezika*. Zagreb:Noviliber.
2. Babić, S. (2019). *Roditeljska mišljenja i iskustva o savjetodavnoj podršci odgajatelja u primjeni razvojne biblioterapije*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci. Preuzeto 10.03.2020. s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:870855>
3. Babić Milih, K. (2019). *Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci Preuzeto10.03.2020. s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:366473>
4. Babić, I. (2015). *Suradnja s odgajateljima pri savjetovanju roditelja perspektiva stručnih suradnika*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
5. Bašić, J. (2008). Kompetentnost odgajatelja i prevencija rizičnih ponašanja djece u predškolskim ustanovama. *Kriminologija & socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 16(2), 15-27. Preuzeto 31.03.2020. s <https://hrcak.srce.hr/99119>
6. Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1997). Writing narrative literature reviews. *Review of general psychology*, 1(3), 311-320. Preuzeto 01.04.2020. sa <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1037/1089-2680.1.3.311>
7. Blanuša Trošelj, D. (2018). *Professional development of preschool teachers in Croatia* (Doctoral dissertation, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta). Preuzeto 15.04.2020. s <http://pefprints.pef.uni-lj.si/5122/1/DOKTORATkonacniPRINTdaniijela.pdf>
8. Bošnjak, A. (2015). *Roditeljska percepcija odgajateljeve stručne podrške*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
9. Bouillet, D. (2011). Kompetencije odgojitelja djece rane i predškolske dobi za inkluzivnu praksu. *Pedagogijska istraživanja*, 8 (2), 323-338. Preuzeto30.03.2020. s <https://hrcak.srce.hr/116665>
10. Brgić, S. (2016). *Povezanost odgajateljeve percepcije procesa savjetovanja s profesionalnim sagorijevanjem*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci

11. Brock, 2009- Seven dimensions of professionalism for early years education and care: a model of professionalism for interdisciplinary practice? Pribavljeno 31.03.2020., sa <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/187482.pdf>
12. Bruder, S. (2011). *Lernberatung in der Schule. Ein zentraler Bereich professionellen Lehrhandelns* (Doctoral dissertation, Technische Universität). Pribavljeno 01.04.2020., sa <https://tuprints.ulb.tu-darmstadt.de/2432/>
13. Council of the European Union. (2011). *Council conclusions on early childhood education and care: providing all our children with the best start for the world of tomorrow*. Brussels: 3090th, education, youth, culture and sport Council meeting, 2011. Pribavljeno 13.3.2020., sa https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/122123.pdf
14. CORE Study, Competence Requirements in Early Childhood Education and Care. (2011). University of East London. Pribavljeno 13.03.2020. sa <https://download.ei-ie.org/Docs/WebDepot/CoReResearchDocuments2011.pdf>
15. Čepić, R. (2009). Razvoj infrastrukture kontinuiranog učenja i stvaranja znanja: višestruke perspektive. *Pedagogijska istraživanja*, 6 (1-2), 163-176. Preuzeto 15.04.2020. s <https://hrcak.srce.hr/118169>
16. Daly, M. (ur.). (2008.). Preporuka 19 Odbora ministara država članica Vijeća Europe o politici podrške pozitivnom roditeljstvu. U: *Roditeljstvo u suvremenoj Europi: pozitivan pristup* (str. 61–89). Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.
17. Debelić, M. (2012). *ODGAJATELJEVA PERCEPCIJA POTREBNIH KOMPETENCIJA ZA SAVJETOVANJE RODITELJA*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
18. Dragičević, J. (2015). *Roditeljska percepcija stručne podrške odgajatelja u odnosu na potencijalnu darovitost njihove djece*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
19. *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe* (2008). Narodne novine, 63/08, 90/10. Pribavljeno 12.3.2020., sa https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html

20. Đorđević, T. (2018). *Mišljenja roditelja o primjeni terapijske priče u odgoju djeteta*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
21. European Commission. (2011.). *Early Childhood Education and Care: Providing all our children with the best start for the world of tomorrow*. Brussels: European Commission, Directorate General for Education and Culture. Pribavljeno 13.03.2020., sa http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/122123.pdf
22. European Commission. (2013). *Supporting Teacher Competence Development*. Pribavljeno 01.04.2020. sa https://ec.europa.eu/assets/eac/education/policy/school/doc/teachercomp_en.pdf
23. Fabrigar, L. R., Petty, R. E., Smith, S. M., & Crites Jr, S. L. (2006). Understanding Knowledge Effects on Attitude–Behavior Consistency: The Role of Relevance, Complexity, and Amount of Knowledge. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(4), 556-577.
24. Fatović, M. (2016). Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 65(4), 623-638.
25. Frančešević, D. i Sindik, J. (2014). Odnos doživljaja sagorijevanja u radu, emocionalne kompetencije i obilježja posla odgajateljica predškolske djece. *Acta Iadertina*, 11 (1), 0-0. Preuzeto 31.03.2020., s <https://hrcak.srce.hr/190115>
26. Furlan, I., Kljaić, S., Kolesarić, V., Krizmanić, M., Petz, B., & Szabo, S. i Šverko, B. (2005). *Psihologijski rječnik*.
27. Gerich, M., Bruder, S., Hertel, S., Trittel, M., & Schmitz, B. (2015). What Skills and Abilities Are Essential for Counseling on Learning Difficulties and Learning Strategies?. *Zeitschrift für Entwicklungspsychologie und Pädagogische Psychologie*. Pribavljeno 31.03.2020., sa <https://econtent.hogrefe.com/doi/abs/10.1026/0049-8637/a000127?journalCode=zep>
28. Gerich, M., Trittel, M., & Schmitz, B. (2017). Improving prospective teachers' counseling competence in parent-teacher talks: Effects of training and feedback. *Journal*

- of Educational and Psychological Consultation*, 27(2), 203-238. Pribavljeno 31.03.2020., sa <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10474412.2016.1220862>
29. Grubica, P. (2017). *Samoprocijenjene kompetencije studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za savjetovanje roditelja*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
 30. Hackney, L. H., Cormier, S. (2012). *Savjetovatelj – stručnjak*. Zagreb: Naklada Slap
 31. Hrestak, M. (2018). *Samoprocijenjene kompetencije odgajatelja u primjeni razvojne biblioterapije*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
 32. Janković, J. (1997). *Savjetovanje nedirektivni pristup*. Zagreb: Alineja
 33. Josipović Nemeč, Ž. (2018). *ODGAJATELJEVA PERCEPCIJA PRIMJENE PROBLEMSKIH SLIKOVNICA I PRIČA U INKLUZIJI*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
 34. Jukić, V. (2017). *Etička pitanja odgajatelja u procesu savjetovanja roditelja djece s teškoćama*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
 35. Keele University, "Guidelines for performing Systematic Literature Reviews in Software Engineering", EBSE Technical Report, Version 2.3, 2007. Preuzeto s 01.04.2020. s https://www.elsevier.com/_data/promis_misc/525444systematicreviewsguide.pdf
 36. Kennedy, D., Hyland, Á., & Ryan, N. (2009). Learning outcomes and competences. *Introducing Bologna objectives and tools*, 2-3. Pribavljeno 01.04.2020. sa https://www.researchgate.net/profile/Declan_Kennedy2/publication/285264101_Learning_outcomes_and_competencies/links/5a378ac7a6fdcc769fd82f3c/Learning-outcomes-and-competencies.pdf
 37. Konvencija o pravima djeteta. (2001.). Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
 38. Kordić, K. (2013). *Komunikacijske vještine odgajatelja u savjetovanju roditelja*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
 39. Košeto, M. (2013). *NEKI ASPEKTI SAVJETODAVNOG RADA ODGAJATELJA SA SAMOHRANIM RODITELJIMA*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci

40. Košković, A. (2013). *Neki aspekti savjetodavnog rada odgajatelja s roditeljima djece s teškoćama-prikaz slučaja*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
41. Krstović J. (2009). Odrazi sveučilišnog obrazovanja odgajatelja na koncept novog profesionalizma: izazovi i dileme. 3. Međunarodna konferencija o naprednim i sustavnim istraživanjima. Simpozij: Kurikulumi ranog odgoja i obveznog obrazovanja, Zadar, Hrvatska.173-184.
42. Lillvist, A., Sandberg, A., Sheridan, S., & Williams, P. (2014). Preschoolteachercompetenceviewedfromtheperspectiveofstudentsinearlychildhoodteac hereeducation. *Journal of Education for Teaching*, 40(1), 3-19. Pribavljeno 30.03.2020., sa <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02607476.2013.864014>
43. McDaniel, M. A., Morgeson, F. P., Finnegan, E. B., Campion, M. A., & Braverman, E. P. (2001). Use of situational judgment tests to predict job performance: a clarification of the literature. *Journal of Applied Psychology*, 86(4), 730. Pribavljeno 01.04.2020., sa <https://psycnet.apa.org/record/2001-01869-017>
44. Mejovšek, M. (2002). *Uvod u penološku psihologiju*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
45. Mihić, S. S., & Srića, S. Jesu li zadovoljniji roditelji koji češće surađuju s odgajateljima? Are Parents Who Often Cooperate with Educators More Satisfied? Pribavljeno 31.03.2020., sa https://bib.irb.hr/datoteka/851155.2016_Jesu_li_zadovoljniji_roditelji_Eduvision_a2.pdf
46. Mihić, S. S., & Kišić, M. K. Stavovi odgajatelja prema jednoroditeljskim obiteljima Preschool Teachers' Attitude toward Single-Parent Families. *EDUvision 2019*, 126. Pribavljeno 12.04.2020., sa https://bib.irb.hr/datoteka/1049493.The_Book_of_Papers_EDUvision_2019.pdf#page=126
47. Mijatović, A. (2000). *Leksikon temeljnih pedagoških pojmova*. Zagreb: Edip.
48. Mikelić, K. (2015). *Etička pitanja odgajatelja u procesu savjetovanja roditelja*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
49. Milas, G. (2004). *Ličnost i društveni stavovi*. Zagreb: Naklada Slap.

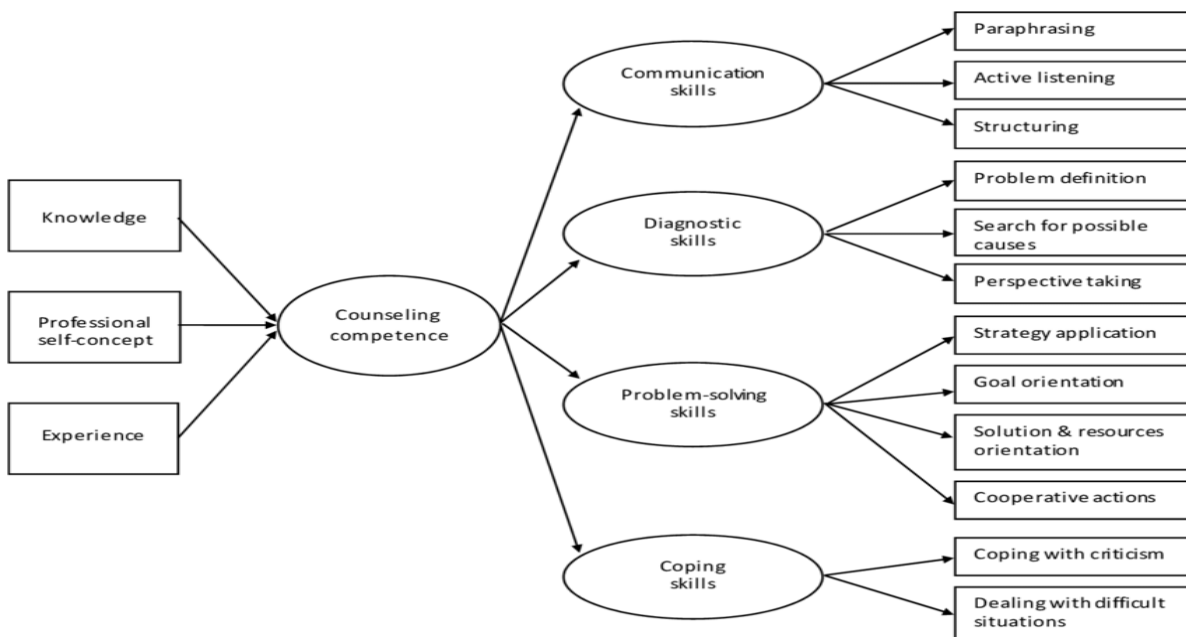
50. Mlinarević, V., & Tomas, S. (2010). Partnerstvo roditelja i odgojitelja—čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta. *Magistra iadertina*, 5(5), 143-158. Pribavljeno 31.03.2020., sa <https://bib.irb.hr/datoteka/510126.Microsoft Word .Partnerstvo roditelja i odgojitelja.pdf>
51. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014). Republika Hrvatska: Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa
52. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*(2011), Pribavljeno 12.3.2020., sa http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
53. Nelson-Jones, R. (2007). *Praktične vještine u psihološkom savjetovanju i pomaganju*. Jastrebarsko: Naklada Slap
54. Pećnik, N., & Raboteg-Šarić, Z. (2005). Neformalna i formalna podrška jednoroditeljskim i dvoroditeljskim obiteljima. *Revija za socijalnu politiku*, 12(1), 1-21. Pribavljeno 01.04.2020., sa https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=47718
55. Petrov, B. (2017). *Odgajateljeva percepcija roditeljske uključenosti u savjetovanje*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
56. Prpić, M. (2005). *Konstrukcija skale za mjerenje stavova o ulasku republike hrvatske u nato savez*. Diplomski rad. Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za psihologiju. Preuzeto 15.04.2020. sa <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/478/>
57. Radošević, I. (2015). *Sustavni pregled literature-dizajniranje arhitekture oblaka*. Diplomski rad. Osijek: Elektrotehnički fakultet
58. Rudelić, A., PinozaKukurin, Z. i Skočić Mihić, S. (2013). Stručna znanja i materijalni resursi u inkluziji: stanje i perspektive. *Napredak*, 154. (1-2), 0-0. Preuzeto 12.04.2020. s <https://hrcak.srce.hr/138788>
59. Senge, P. (2003). *Peta disciplina: principi i praksa učeće organizacije*. Zagreb: Mozaik knjiga.

60. Skočić Mihić, S., Blanuša Trošel, D., & Katić, V. (2015). Odgojitelji predškolske djece i savjetodavni rad s roditeljima. *Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 156(4), 385-400. Pribavljeno 31.03.2020., sa <https://hrcak.srce.hr/166207>
61. Srića, S. (2014). *ODGAJATELJI U SAVJETOVANJU- PERSPEKTIVA*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
62. Siddaway, A. (2014). What is a systematic literature review and how do I do one. *University of Stirling*, 1, 1-13. Pribavljeno 10.05.2020. sa <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1037/1089-2680.1.3.311>
63. Sindik, J. (2008). Jesu li profesionalci u vrtiću socijalno kompetentni?. *Dijete, vrtić, obitelj*, 14 (54), 6-11. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/168031>
64. Slunjski, E., Šagud, M. i Branša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagoški istraživanja*, 3 (1), 45-57. Pribavljeno 31.03.2020., sa https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=205377
65. Slunjski, E. (2008). Rasprava kao temeljni modalitet suradničkog učenja odgajatelja i stručnih suradnika vrtića. *Pedagoški istraživanja*, 5 (1), 22-33. Preuzeto 01.06.2020 s <https://hrcak.srce.hr/118258>
66. Srok, N. (2012). *Odgajateljeva percepcija suradnje sa stručnim suradnicima u savjetovanju roditelja*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
67. Šagud M. (2006.). *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola
68. Šagud, M. (2011). Inicijalno obrazovanje odgajatelja i profesionalni razvoj. *Pedagoški istraživanja*, 8(2), 259-267.
69. Tadić, M. (2014). *Stavovi roditelja i odgajatelja kao prepreke u savjetovanju-perspektiva roditelja*. Diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet
70. Tatalović Vorkapić, S., Skočić Mihić, S., & Josipović, M. (2018). Ličnost i kompetencije odgajatelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao prediktori njihovog profesionalnog sagorijevanja. *Socijalna psihijatrija*, 46(4), 390-405. Preuzeto 01.04.2020., s <https://hrcak.srce.hr/214838>
71. Tatalović Vorkapić, S., Vlah, N. i Vujičić, L. (2012). OSNAŽIVANJE ULOGE BUDUĆIH ODGAJATELJA U OČUVANJU MENTALNOG ZDRAVLJA

- PREDŠKOLSKE DJECE: PROMJENE STUDIJSKOG PROGRAMA. *Život i škola*, LVIII (28), 130-143. Preuzeto 01.04.2020., s <https://hrcak.srce.hr/95248>
72. Tuning Educational Structures in Europe. 2000. Pribavljeno 01.04.2020. sa http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/RefEducation_EU_EN.pdf
73. Urban, M., Vandebroek, M., Van Laere, K., Lazzari, A., & Peeters, J. (2012). Towards competencies in early childhood education and care. Implications for policy and practice. *European Journal of Education*, 47(4), 508-526. Pribavljeno 31.03.2020., sa <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ejed.12010>
74. Van Laere, K. (2017). *Conceptualisation of care and education in Early Childhood Education and Care* (Doctoral dissertation, Ghent University). Pribavljeno 30.03.2020., sa <https://biblio.ugent.be/publication/8540806/file/8540810>
75. Vrsalović Nardelli, I. (2019). *RODITELJSKA PERCEPCIJA PROFESIONALNE ULOGE ODGAJATELJA I STRUČNIH SURADNIKA U SAVJETOVANJU RODITELJA*. Diplomski rad. Rijeka: Učiteljski fakultet u Rijeci
76. Vujičić, L. (2011). Kultura vrtića – sustav koji se kontinuirano mijenja i uči. *Pedagoški istraživanja*, 8 (2), 231-238. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/116667>

PRILOZI

Prilog 1: Model of teachers counseling competence (Gerich et al., 2015)

Prilog 2: Sudionici istraživanja

Sudionici u istraživanju				
1 odgajatelji	2 roditelji	3 stručni suradnici	4 dijete	5 studenti RPOO
Babić Milih Hrestak Josipović Nemeč Jukić Petrov Brgić Mikelić Kordić Košetov Debelić Srok	Babić, S. Vrsalović Đorđević Bošnjak Dragičević Srića Tadić	Babić, I.	Košković	Grubica

Prilog 3: Istraživačke teme

Autor	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T11	T12
Babić, 2019		1					1			1
Babić Milih, 2019	1	1	1	1					1	
Vrsalović Nardelli, 2019	1	1	1							1
Đorđević, 2018							1			
Hrestak, 2018	1		1				1			
Josipović Nemeč, 2018			1	1			1			
Grubica, 2017	1	1							1	
Jukić, 2017	1	1	1	1	1			1	1	
Petrov, 2017	1			1					1	
Brgić, 2016	1	1	1						1	
Babić, 2015	1	1							1	1
Bošnjak, 2015		1								1
Dragičević, 2015		1			1					1
Miketić, 2015	1							1	1	
Srića, 2014	1		1							1
Tadić, 2014		1								1
Kordić, 2013	1		1						1	
Košeto, 2013	1		1			1			1	
Košković, 2013				1						
Debelić, 2012	1		1						1	
Srok, 2012			1							
UKUPNO	13	10	11	5	2	1	4	2	10	7

Istraživačke teme: 1-kompetencije za savjetovanje, 2-percepcija savjetodavne podrške, 3-suradnja sa stručnim suradnicima, 4-teškoće u razvoju, 5-darovita djeca, 6-samohrani roditelji, 7-biblioterapija kao intervencija, 8- etika, 9-profesionalno sagorijevanje, 10-mentalno zdravlje, 11-suradnja s roditeljima, 12-suradnja s odgajateljima

Prilog 4: Istraživački konstrukti

Autor	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8
Babić, 2019		1		1	1	1		
Babić Milih, 2019	1	1		1				1
Vrsalović Nardelli, 2019		1		1	1			
Đorđević, 2018	1	1		1				
Hrestak, 2018				1				1
Josipović Nemeč, 2018					1	1		
Grubica, 2017	1					1		1
Jukić, 2017	1	1		1		1		
Petrov, 2017		1	1	1	1			
Brgić, 2016	1	1	1		1			1
Babić, 2015		1			1	1		
Bošnjak, 2015		1			1	1		
Dragičević, 2015		1	1	1	1		1	
Miketić, 2015						1		
Srića, 2014					1			
Tadić, 2014		1					1	
Kordić, 2013	1			1				
Košeto, 2013			1	1				
Košković, 2013		1		1				
Debelić, 2012				1	1	1		
Srok, 2012		1		1	1			
UKUPNO	6	13	4	13	11	8	2	4

Legenda: K1-kompetencije(znanje, vještine), K2-mišljenje, K3-stavovi, K4-iskustva, K5-percepcija, K6-procjena, K7-doživljaj, K8-samoprocjena